

VASILIE ALECSANDRI

OPERE COMPLETE

(VOL. IX)

POESII

(VOL. III)

LEGENDE NOÛE — OSTAȘII NOSTRI

BUCUREȘCI

EDITURA LIBRARIEI SOCECU & COMP.

7, Calea Victoriei, 7

1880.

VASILIE ALECSANDRI

OPERE COMPLETE :

Teatru.	Vol. 1—4
Poesii.	„ 5—6
Prosa	„ 7
Despot-Vodă (urmarea Vol. 1—4)	„ 8
Poesii (urmarea Vol. 5—6)	„ 9

CUPRINDEREA

LEGENDE

	<u>Pag.</u>
I — Cânticul Gintei Latine.	1
II — Răpirea Bucovinei	3
III — Hodja Murad	11
IV — Guarda Surniului	17
V — Noaptea Albă	23
VI — Vintul de la Miză-zi	29
VII — Ghioga la Briur	36
VIII — Becri Mustafa	43
IX — Prier și fata ornii	62
X — Pocaia farmecătoare.	67
XI — Dorul de brași	74
XII — Soare de carne.	76
XIII — Strofe lui C. Rolla	79
XIV — Stroe Flopan	81

OSTAȘII NOSTRI

	<u>Pag.</u>
I — Balcanul și Carpatul	89
II — Peneș Curcanul	92
III — Sergentul	101
IV — Păștorii și Plugarii	104
V — Frații Jderi	106
VI — Căpitanul Romano	111
VII — Hora de la Plevna	113
VIII — Hora de la Grivița	116
IX — Marșul Călărășilor	119
X — Odă ostașilor Români	121
XI — Epistolă Generalului Florescu	124
XII — La Turnu Măgurele	131
Note	153

CANTICUL GINTEI LATINE

Latina gintă e regină
Între-a le lumii ginte mari:
Ea poartă 'n frunte-o stea divină
Lucind prin timpii seculari.
Menirea ei tot înainte
Măreț îndreaptă pașii sei.
Ea merge 'n capul altor ginte
Versând lumină 'n urma ei.

Latina gintă e vergină
Cu farmee dulce, răpitor:

Străinu 'n cale-î se inclină
Și pe genunchi eade cu dor.
Frumoasă, vie, zimbitoare,
Sub cer senin, în aer cald,
Ea se mirează 'n splendid soare,
Se scaldă 'n mare de smarald.

Latina gintă are parte
De-ale pământului comori
Și mult voios ea le împarte
Cu celelalte-a ei surori,
Dar e teribilă 'n mânie
Când brațul ei liberator
Lovesce 'n cruda tiranie
Și luptă pentru-al său onor.

În ziua cea de judecată
Când, față 'n cer cu Domnul sfânt,
Latina gintă-a fi 'ntrebată
Ce ai făcut pe-acest pământ?
Ea va răspunde sus și tare:
„O! Doamne 'n lume cât am stat
„În ochii sei plini de-admirare
„Pe tine te-am reprezentat!”

Mircea I.

II

RAPIREA BUCOVINEI

I

Ceahlăul! bătrîn gigante al munților Carpați!
Priveșce peste norii în juruți adunați
Ce șgomot, ce contraste pe laturile tale:
De-oparte veselie, de alta lungă jale!

Austria, imperiū al cărui vultur mare
Rotundul glob și sceptrul îi ține strinși în ghiare;
Austria ce vede foind fa ei pieioare
Un roiū în neastempăr de mari și mici popoare,
Și poartă cu mîndrie coroana cesarină
La care-însuși Carpații și Dunărea se închină:
Austria ferice ați e în serbătoare!

Armatele-î deprinse a fi invingătoare
 Desfășură largi steaguri de falnică paradă
 Sub cerul Bucovinei ce geme, tristă pradă...
 Soldați 'n uniforme ferite de-ori ce pete
 Se 'nșiră ca un codru de pusei, de baționele,
 Alăt de îngrijite cât parū, lucind la soare,
 Un arsenal simetric de arme-âncă fecioare,
 Vitejii poartă 'n frunte erenți verzi ce se indoae
 Ca lauri blânzi de pace in lipsă de reboae,
 Ei stau în linii drepte și armele presentă
 La șefi mușai în aur, înfășurați în lentă
 Și garboviți sub sarcini de fapte glorioase.

Aproape sburdă 'n sgomot scadroane numeroase
 De bravi Husari, Centauri, inți-fugători, null
 [sprinteni,
 Cu aripă la copile și la picioare pinteți,
 Sloiți pe caț de frunte și stând în ranguri drept,
 Ei parū în nerăbdare se ice lumea 'n pept.

Maghiarul resuceese musteața-î cătrănită,
 Iar calu-î mușcă friul sub buza lui strunită,
 Avënd unul cu altul o tațnică rudire
 Prin dorul ce frământă selbatice lor fire,
 Privindu-î, stai pe gânduri și 'ntrebî de 'nobilează
 Calul pe om, sau omul pe cal il completează.

La dreapta se vedu tunuri in rind lucind de-oparte,
 Deprinse-a sverli moartea in dusmani de departe.
 Aspectul lor e crâncen, grav, amenințator
 Căci moartea loctosee ascunsă 'n siml lor;
 Iar gura-le e gata din pept s'arunce 'n viul
 O salvă triumfală sau salvă de mormint.

Și 'n laturi ș'imprejurul puternicei armate
 Se 'ndeasă-o gloată oarbă de lipuri variate:
 Nemți, Leși, Rusaeci și Unguri, habelică mulțime
 Pătală, 'nădușită de neagra Evreime.
 Toți pleacă a lor frunte pe când in catedrală
 Se 'nalță Te-Deumul la sfera ideală.
 Toți sînt in așteptare . . .

De-odată-un freanet șhoară
 De-alungul prin oșline și 'n gloată se strecoară.
 Un semn! Comanda trece prin rangurile dese,
 Tamburele resonă și muzicele-alese
 Înloană mari fanfare ce se unescă in sunet
 Că-a clopotelor svonuri, că-a tunurilor tunet.

Electrică scântee pătrunde lumea loată.
 Un glas de miș de glasuri, un ura lung de gloată
 Esprimă 'n limbi diverse naive 'ntusiasuri...
 Delirul Evreimei ajunge pân' la spasnuri!

Dar ce serbează astfel Austria cu fală?
 Serbează-al unui erou vr'o faptă imortală,
 Sau dioa unui Cesar, sau noție, mari victorii
 Ce-aū coronat armata cu mari și noție glorii?

II

Ceableule, vecine cū-a cerului minuni,
 Vechiū martur de-a le lumii clipeci deșertăciuni!
 Rspunde din nălțime: De ce astă serbare
 Deșteaptă în Suceava o lungă vaclare,
 Un plâns de-amărăciune, un gemet de morminte,
 Un noți fior de moarte prin moartele-oseminte?
 A clopotelor tonuri melalice, pompoase,
 De ce trezescū în Putna resunele duioase?
 De ce tresarū stejarii c'un freacēt de oșlire?
 De ce Românul simte o eruntă oșerire?
 De ce măreața umbra lui Ștefan, sus pe munte,
 Cu giulgiūl seū de secolī s'acopere pe frunte?

„Austria serbează cu vilfă maiestouasă
 „A tristei Bucovine răpire dureroasă
 „Priu fraudă infamă ș'a Turcului vëndare!..
 „E jubileū de moarte căci prețul de trădare
 „S'aū numeral pe raclea lui Gheica Domn, ucis!..
 „Și astădă pe-acea crimă un secol s'aū inchis.

Inchis?... Noi îl deschidem!... și adevărul sfânt
 Chienat, la glasul țerii se 'nalță din mormint.
 Fantasmă săngerândă, la lume el apare
 Se spue a lui Ghica română protestare
 În ziua mult nefastă când tristă, umilită,
 Moldova de-a ei soră fu silnic deslipită;
 Se spue fărdelegea aceluși laș Vizir,
 Uncallă de peire a Domnului martir,
 Ce 'n setea lui de aur jertfit-aŭ lăcomiei
 O sculă din coroana antică-a României!

Victimă neferice inaltelor trădări,
 Aji este începutul a talei reșumări,
 O! Ghica, nume sacru ce astăzi reșpari
 Ca večnică sentență a ghișilor barbari!

Privește-o! mare umbră, din boltele senine,
 În astă zi de doliu când miș de limbă străine,
 Creslinț legați cu luda în stranie mire,
 Serbează-a Bucovinei modernă resignire;
 Privește: Noi cu jule, supuși acum tăcerii,
 Venim ca se'lf aducem ofrandele durerii,
 Venim se vörșăm lacrimi ce inima le plânge
 Pe locul unde curs'aŭ, o! Doanne, al teŭ sânge!

III

Istoria înscrie tot ce-ai vădit și vede,
 Ea ține: Românie, în ceruri te încrede
 Căci lacrimile calde de-un neam întreg vărsate
 Rodescă jos Dreptul sîeru și sus nalta Dreptate.
 Deci umbră măiestreasă te 'ntoarcă spre holare
 Ș-acum, după un secol trecut, ți eu glas tare:

„Tu, scumpă Bucovină, odraslă românească!
 „Tu, cuibul vitejiei, tu, fală stremoșească!
 „Răspunde'n fața lumii cū-a ta disprețuire
 „Acelor ce acapnă a la nenorocire,
 „Evreii te insultă fa soarelui lumină
 „Ca pe un șoim ce'l roade o leomă vermină.
 „Ei ridă de tine astăzi credînd e'a lor grămada
 „De-acum pe vecinicie te face a lor pradă;
 „Dar nu te potă ajunge insultele profane
 „Când ești vlastarea, fiica cohortelor romane,
 „Când, fânie rezemată pe vechile mormînturi,
 „Păstrezi în al teū suflet anticele avinturi;
 „Când fiecare arbor din codri-ți fioroși
 „Cuprinde o legendă din timpul glorioși:
 „Când fiecare stîncă, și plaiū, și rîu, și nume
 „Ateastă că nu pîere romana gîntă 'n lume!

„Prin aer câte-odată se vedă trecând în sbor
 „Lungii cărduri de corbi negri cu svon eroncânilor.
 „Flămânzi, ei cad pe câmpuri, se cred stăpâni pe țără
 „Dar e destul se vadă un uliu ca se peără.
 „Pe ceriurile-albastre adese ori s'adună
 „Troene 'n lunecoase de negri nori ce lună.
 „Se pare c'au se verse potopul pe pământ
 „Dar ca se-î răsipească ce trebuie?... un vint! ”

Veni-va ziua sfântă când vîntul minuirei
 Va duce corbi și nouri pe calea pribegirei,
 Și cerul țerii noastre car fi-va nepălat
 Și limpid ca ochiul de lacrimă spălat.
 Ear pâr'atunei, o! Doamne, dacă-î permis se ridă
 De codrul vechiu și s'aru pradalnică omidă,
 Hulească Evreimea fanatică, dușmană,
 Uitănd Ierusalimul, uitând spada romană!
 Și marele imperiu aclame cu trufie
 Un ael care atrislă pe 'ntreaga Românie!
 Ordone umilirea simțirei creștinesci
 Ca se complacă urei și turbei Evreesci,
 Și facă se resune vezduhul de fanfare,
 De clopote, de tunuri, de crâncea serbare.

Zadarnic! acel sgomot cât de puternic fie
Nu 'mpedică pe bronzu-î istoria se 'nserie,
Pe lângă-a lumii fapte infame său sublime.
O fraudă, o crimă și două mari victime!

III

HODJA MURAD PASA

VIZIRUL SULTANULUI AHMET.— 1604

Hodja Murad, Vizirul Sultanului Ahmet,
Avea trei lili resboinicel vestii: Ghiun, Ild, Djemet, ¹⁾
Trei șoini, trei lei, trei fulgeri, trei flori din loam-
[na vieții,

Iubirea, mângâierea și fala bătrâneții.
Când îi privia în pace la umbră adormiții,
Curgeau dutoase lacrimi din ochii lui țintiți
Și 'n inima-i de lată, plâpândă, simțitoare,
Ca 'n ruful lui Mohamed era dulce recoare;

Ear când, vileji, în focuri se aruncau tustrei,
 Iși netezia el barba zicând: Ei sintă ai mei!

Mult timp Murad în lupte tocindu-și iataganul,
 Mărise, apăraseră întreg Aliolmanul, ²⁾
 Și 'n Asia supusă clădind movili de morți,
 Luase liliul falnic de *Spada 'Naltèi Porfi*.
 Poporul însă, prada urgiei, ce-l veduse
 Săpând gropi largi și dese pe care le umpluse
 Cu sule, miș cadavre, toate-aședate 'n snopi,
 Mai drept îl poreclise: *Crunt săpător de gropi...* ³⁾

Într'unul din acele resboae săngeroase
 În care moartea oarbă cosea cu miș de coase,
 Pe locul ce se 'ntinde în jur de Darbekir,
 Alătura cu-o groapă ședea asprul Vizir.
 În față-i Eniceriș, mult crâncenă potae,
 Păziau o tristă gloată de robi prinși în batae,
 Meniși se umple groapa cu trupurile lor
 Sub apriga privire lui Hodja 'nvingător.

Optzeci de ani pe umeri și splendida-i armură
 Plecau sub grea povară mareața lui statură,
 Dar ochii seși în flacări luceau și alergau
 La fiș lui ce 'n zare pe dușmani alungau,

Și rapide din zare veniași se s'odihnească
 Pe trista hecalombă din groapa vizirească.
 Calăii, roși de sânge, la semnu-î se 'ndemnau,
 Pe robii toți de-a rîndul îi descăpăținau
 Și trupurile calde ce imbatău omorul
 Cădeau în groapa largă împinse cu piciorul;
 Iar Hodja, fără milă la strigăt de aman, *)
 Rostia cu glas fanatic verseturi din Coran . . .

Eat' un Spahiū călare ce trece 'n răpegiune
 Cu 'n prunc euleat pe brațe-î, frumos ca o minune!
 Vizirul îl zarește și 'ntreabă pe Spahiū:
 „Unde-ai găsit, Hassam, odorul acest viū?”
 Hassam plecat depune pe cîmpul ud de sânge
 Copilul, rod în floare, ce tremură și plînge,
 Se 'nehină și răspunde: „Găsitul-am sub cort,
 „Lipit de al seū lafă creștin, în luptă mort.”
 Vizirul se încruntă; el strigă: „A! mîiere!
 „De șerpî plinî de otravă ai milă și durere?
 „Ucide-l

— „Eū? replică Spahiul revoltat,

„Eū se ucid orfanul la sinul meū purtat?
 „L'am dăruit cu dîle, și vrei se-mî întore darul?
 „L'am sărutat, ș'acuma se 'nfig ia el pummarul?..
 „Allah! în care timpuri ajuns'am noi de vii,
 „Bătrînii dac'ordonă ucideri de copii?

„Allah, Allah! cum poate o frunte maiestoașă
 „Se 'ncuibe-o eugelare atât de fioroasă?
 „Cum?... barbă-atât de albă și eugel inăsprit?
 „Cum? tu, Vizir! tu, hodje! și ochiul teü orbit ⁵⁾
 „Nu vede 'n pruncul fraged un oaspe de iubire
 „Sacral prin inocență și prin nenorocire?
 „Blăstem pe a ta gură! blăstem pe gândul teü!
 „Copil cine ucide își perde neamul seü! -

Spahiul nobil saltă pe cal și 'n câmp dispare
 Lăsând in minți și inimi o rece 'nșiorare,
 Far micul ânger chiamnă, oftând, cu jaluic glas,
 Pe tata lui, sermanul! departe-acum ramas.

Vizirul stăpînescce mânia lui ferbinte,
 Dicënd: „Nefericitul Hassan!... e scos din minte!“
 Apoi, câtră Ciaușii cu nume de Caplanii: ⁶⁾
 „Din voi care voesce cincî-deci de pungî de banii
 „Pe-acest puiü de nopărcă se vie se-l omouare!“
 Ciaușii respundă: „Leul nu calcă pe o floare!“

Vizirul dice carü; „Solaci, Spahii, Neferii, ⁷⁾
 „Voi toți Vultanii de pradă, voi aprigi Enicerii,
 „Ve dau a mele haîne, ve dau a mea comoară,
 „Și sabia-mî și cortul și culul meü ce sboară,

„De mi-ți ucide-acuma pe-acest prunc de ghiaur...”
Toți stau în neclintire ca statul împrejur.

Un singur, caleu negru, cu buze sângerate,
Cu peptul gol, cu brațe lungi, groase, încordate,
S'apropie în grabă de bietul copilaș;
Dar pruncul la el cată atât de drăgalaș
Ș'atât de blând, drăguțul, caleului zimbesce,
Câl negrul scapă arma din mână, se uimesce
Și fuge cu-oțerire, nebun, răcnind: „Nu vreă
„Nici haime, nici comoară!... mai bine se mor eu!”

Atunci vizirul, tigrul turbat de a sa ură,
Scârșuind din dinți selbatie, făcând clăbucii la gură,
Se scoală în picioare teribil, malt, semeț,
Și fulgeră armata cu 'n ochiul plin de dispreț.
El strigă: „O! nemernică, o! tristă seminție!
„Arslanî⁸⁾ lui Mohamed cu câni ai prins frăție!
„Mișei cu pept de tauri și inimă de miei,
„Lupi fără dinți în gîngeni! Mișei, mișei, mișei!
„Un slab copil de lapte, un fir de carbă crudă
„Ve frînge 'n mână pala de sânge încă udă?..
„Uitați c'această fiară cu chip viclean și blând
„Menită-î ca se crească precum un negru gând,
„Un gând de resvrătire, un gând de resbunare?..
„Amar de capul vostru când fiar'-a crește mare!

„O! sfint Profet! fii martur din lunile ceresei
 „Că singur ești, ești singur în zile bătrânești
 „Respect și-ți apăr legea de limbile piznașe
 „Sdrobind în ouă pe șerpe și pe ghiaur în fașe!..”
 El țiee, se răpede și apucă blasfemând
 Cu mâna-î tremurândă copilul tremurând,
 Infige-a sale unghii în carnea lui de spumă
 Și pe-ale gropii marginii îl pleacă și-l zugrumă!..

Grozav spectacol! Cernul se'ntunecă de-un nor!..
 Copilu 'n sinul morței adoarme zimbitor
 Și sufletu-î se 'nalță l'a cerului altare,
 Ear Hodja fanaticul rămâne 'n cesaltare!..
 Dar cată că pe câmpul de sînge aburind
 Se vedă trei cai în fugă sărind și lăriind
 Trei palide cadavre a trei viteji de oaste
 Strepunși de iatagane în pepturi și în coaste.
 Ei vinu din zarca roșă nebună, înspăimîntați
 De morții ce-î urmează prin țernă resturnați
 Ș'alături cu groapa ei se opresc... Deodată
 Un rănet se ridică, și 'n groapa blăstemată
 Mort cade cruntul Hodje, vizirul lui Almet.

Acele trei cadavre erau: Ghifun, Ild, Djemel!

IV

GARDA SARAIULUI

Selim Sultanul doarme pe patu-î de plăceri
Având un scut puternic de crânceni Eniceri
Ce stau veghiând la poarta saraiului de pază.
Sultanul doarme 'n pace și gându-î nici visează
Că însuși Enicerii jurat-au pe Allah
Se dee pradă morței Vizirii și Padîșah!..
E cerul fără stele; întreg Stambulul tace.
Precum un mui gigantic, perdut în umbră zace
Temând se nu deștepte Șahinul până 'n zi...
Când leul odihnesce e bine-a nu-l trezi.

Saraiul pe o culme se 'nalță și apare
 Ca o fantasmă neagră ce dă infiorare.
 Locaș de fecerie, minune-orientală,
 Raiu luminat în sinu-i de-o rață infernală...
 Gândirea spaunântată în laturi stă de el
 Căci pe sub cer deasupra-î plutesce Azrael. ²⁾
 Și însu prin lăcere o tristă cucuvar
 Suspină 'n mîedul nopței pe-a lui Selim odae,
 Și valurile negre de-a lungul în Bosfor
 Șoptesc un vael jalnic și mult intristător.

Deodată, pe când somnul și ochi și minte fură,
 A curței poartă sună de-o surdă lovitură...
 Pe loc toți Enicerii de pază, deșteptați,
 Saltă 'n picioare, gata de luptă, inarmați,
 Ș'Abdul-Aga, *Nakibul*, ³⁾ în kiosk deasupra porții
 Se urcă fără grijă de întâlnirea morții.
 El vede 'n piața largă și vede 'n fund pe stradă
 De umbre inarmate o tănică grămadă
 Venind prin întuneric cu sgomot nădușit...
 Torrent de resvrătire ce crește nesimțit.
 Erau ortale dese de cruntă-Enicerime
 Pornite se restoarne Sultanul din nălțime. ⁴⁾
 O nouă lovitură mai tare 'n poartă bate!.
 Abdul-Aga se pleacă spre umbrele-adunate
 Și strigă 'n piață: „Cine? Cine'n Stambul cutează
 „Se misce când Sultanul doarme și Abdul veghiază? “

— „Abdul! deschide poarta! raspunde-un glas din
[piață.

„Tu scii că 'n ochii noștri Selim e șters din viață.

„Scii că ne-am prins cu toții prin aspru jurământ

„Se-l facem de pe tronu-i se cadă în mormin!..”

Abdul se oțerește căci au recunoscut

Un glas de frate'n glasul ce singur n'au tăcut.

El dice: „Așa este! așa-i, frate Oreane!

„Am resturnat cu toții a noastre mari cazane ⁵⁾

„Ș'a lui Selim peire cu toții am jurat,

„Dar eă cu jurământu-mă nu pot se fiu legal

„Căt stați pândar aice cu peptul meu în poartă,

„Și căt credința sfintă în mine nu e moartă!

„Selim e al meu dușman!.. și nu-i pe lumea 'ntreagă

„Nu-i ură mai de moarte ca ura ce mă leagă

„De dînsul, în tot locul, cu dor de resbunare,

„Cu dor de a-l combate fățiș, în țioa mare.

„Selim, *Zahid kâfirul*, ⁶⁾ Selim crunt, orb de minte,

„Ucis-aă cū-a sa mână pe bunul meu părinte!

„Selim trebue se moară!.. și va muri!.. jur eă!

„Dar nu căt sint de pază la căpeteiul scū...

„Abdul când e 'n picioare la postul de onor,

„Abdul uita mânia de fiu resbunător,

„Căci mârșava tradare ce-ascunde-al ei obraz

„În veci nu se ineuibă în suflet de viteaz...

„Selim e sacrul oaspe al conștiinței mele,

„S'acum aceste brațe sintă doă sîntinele

„Menite se proteje pe chiar dușmanul meu...
 „Așa scrie Profetul, așa vrea Dumnezeu!”

— Ghiaur! strigă din umbră cu glasul răgușit
 Lambhar-Kale, *kichaau* *) ce 'n poartă ai lovit:
 „Ghiaur fără credință, te lepezi lu de noi?
 „Selim și tu 'mpreună peri-veți amândoi!”
 Abdul se 'nfuriază: „In laturi, spurcat căne,
 „Deprins a mușca mâna care-ți intinde pâne!
 „Lambhar-Kale! pe tine Sultantul te-au iubit,
 „Ca pe un fiu nemernic de sim-i te-au lipit,
 „Ți-au dat avere, nume, putere și onoare,
 „Din cuibul tei de verme te-au scos la lume 'n soare
 „Și toemai tu ceri moartea Sultanului?.. A! fiară,
 „Se nu-mi eși tu in cale, se nu-mi cați tu sub ghiară!..
 „In laturi toți!.. in laturi, departe de-acest loc!
 „Mohamed v'amenință cu sabie de foc!”
 Mulțimea șovăindă la glasu-i se umesce...
 Dar crâncenul kichaau in fruntea ei răcnese:
 „Pe ziduri, puî de tigri! avalna la saraiu!
 „Murind, pe noi ne-așteaptă huriile din raiu!”

Și lupta se incepe prin neagra 'ntunecime...

Ca demoni de urgie o parte din mulțime

S'acață greu pe ziduri, ear alta mai aleasă
 In poarta împărătească s'aruncă și se 'ndacă,
 Și sub loviri de grindă sabate poarta greu
 Turtind un mare număr de luptători sub ea.

In curte Enicerii pētrundū ea niște lei!..
 Dar cață 'n a lor cale Abdul cu toți ai sei,
 Și cel āteit ce cade laiat in sbor, de-a latul,
 E procelul kēhaia, Lambhar-Kale, ingratal!
 Atunei o ineleștare de moarte s'aū incins...
 Și cānd mārēțul soare pe ceruri s'aū aprins
 Voioasele lui rađe roșind aū luminal
 Saraiul dat in pradā, Sultanul strangulat
 Șo cladā, lângā poartā, de Eniceri zācēnd,
 Toți morți cu spada 'n mână saraiul apārānd,
 Șalătore cu dēnșii euleați, nești pe prag,
 Abdul și al seū frate imbrāțișați cu drag!..

.

Dervișul de la Meka, El-Djem-Zaet-Mansur,
 Primblānd ochi cu durere pe morți, jur împrejur,
 Spre cer a sale brațe le-aū ridicat dicēnd :
 „Alah! pe lume omul, ca paserea trecēnd,
 „Nu lasi nief o urmā, Shah fie saū fellah. ⁸⁾
 „Tu singur ești puternic și mare, tu, Allah!

„Dar dacă nu se perde în ochi-ți fapta bună
„Ș'asupra faptei rele Dreptatea se resbună,
„Ah! fie 'n veci la dreapta-ți ucel care când jură
„Rostesce adevărul din inimă prin gura,
„Și sprijină cu viața, cu brațul apărător
„Sângeacul lui Mohamed și lege și onor. ”)
„Iar cea care-și vinde credința, jurământul,
„Cenușa-i otrăvită s'o sufle, sufle vântul
„În latele pustiiuri, în volvura peirei
„Căci Iuda vîndătorul e hula omenirei!”

Apoi bătrînul garbov ce jalnic lăcrimeaza
Alături cu mortul Abdul iugenunchează
Și ochii lui închide, și trist, în tremurare,
Pe palida lui frunte depune-o sărutare!

NOAPTEA ALBA

Noaptea-î albă, luminoasă,
Ceru-î boltă de opal.
Toată zarea-î scântefoasă,
Tot izvoru-î de cristal,
Căci pe lume-acum domina
Spaîma vechilor stejari,
Sora morţii cea mezină,
Earna cū-orizonu-î mari.

Astfel gerul e de tare
Cât înghiață 'n ori ce loc
Și a gurii resuflare
Și cenușa de sub foc.
El lipesece ochi cu gene,
Pe drumeț îl face orb,
Și în culburi, chiar sub pene,
Crapă oșele de corb.

Câmpul lung și lat albesc
Ca un strat de mărăriul.
Alba lună sus hiesce
Ca icoană de argint,
Și apare nemișcată
În abis nemărginit
Ca pe marea înghețată
Un vas mare troenit.

Mîedul nopței!.. totul tace!
Lumea pare un mormînt
Unde mort și rece zace
Leșul marelui pămînt,
Și sub bolta cea senină
Miș de stele cu foc viu
Vasă-o jalnică lumină
Pe gigantul scîi secrei!...

Es pe câmp... Sub pași resună
Câmpul sec și înghețat.
Un pâr mare slă drept lună
Cu corbi negri încăreț.
Totu-î mort!.. Sunat-aî oare
Pe al cerului cadran
Ora stingerei de soare
În al morței ocean?

Nunai eî se fiî pe lume
Remas singur trăitor,
Ca 'n pustiiuri fără nume
Un nemernic călător?
Dar ce ved? ce se strecoară
Colo 'n zare când și când?
E o sunie ușoară
Prin lumină lunecând.

Săniuța e durată
Dintr'un lemn ușor de plop
Și se duce inhămată
Cu un opure ce-î schiop.
Ear într'însa cine este?
Om se fie saî un cîot?
E vestitul din poveste
Statu-palmă-barba-col!

Epurașu 'n trei picioare
Saltă, fugă ușurel,
Pe zăpada lucitoare
Săpând urme după el,
Pe când barba argintie
Al uncheșului strebun
Se tirie pe câmpie
Ca o coadă de păun.

Unde pleacă, unde zboară?..
Eată-l vine spre Siret
Și pe deal mi se coboară
Ca un bulgăr de omel.
El în lunc'acum pătrunde
Se descopere cu drag
Primăvara ce s'ascunde
În lăuntrul unui fag.

Epurașul se răpede
Naintând din salt în salt
Pân' ce-ajunge, pân' ce vede
În desime fagul nalt;
Eaș uncheșul cū-o bărdișă
Bate 'n trunchiul sunător;
— Unde ești tu, copilișă? —
El întreabă, plin de dor.

Lunca întregă se resună!
 Din copaci, din văgăuni
 Mii de veveriți la lună
 Esu, alcargă pe aluni,
 Și din fagul nalt și falnic,
 Vechiul al luncii împărat,
 Ese-un glas plâpând și jalnic
 Care blând a cuvîntat :

- Cine vine? Cine bate
 . La locașu-mi friguros?
 . Ești tu Prier ¹⁾ al meu frate?
 . Ești iubitul Făt-frumos? "
- Eu sint, dulce primavara,
 . Statu-palmă—barba-coț.
 . Din locașul leu afară
 . Am venit ca se te scot."
- Și ce vrei se faci cu mine?
 . Ce gând ai? Ce dor lumesc?—
- Vreui in dragoste cu tine
 . Se me dau, se 'ntineresc! "
- Abie dice și deodată
 Glasul fetei a mușit,
 Ear in lunca deșteptată
 Hohot lung au clocotit.

Și vrăjitul fag 'ntinde
Un braț lung, cuprins de ger,
Pe meheș de barbă-l prinde
Și-l ridică pe sub cer.
Statu-palmă lipă, sbâră,
El se sbuciumă turbat,
Dar din eurnă pân' în vară
Sus rămâne spândurat.

Viutul bate!.. colo 'n aer
Statu-palmă clătinat
Uple lumea de-un lung vaer
De-un lung vaer necurnat,
Și drumețu-și face cruce
Căci se crede urmărit
De-ale codrilor năluce
Prin vezduhul oțelit.

Mirceașii, Decembrie 1875.

VI

VENTUL DE LA MIAZA-ZI

Vîntul de la miază-zi
Cu zăpadă se hrănesc.
Într'o noapte și 'ntr'o zi
El pe dealuri o topesc,
Și când suflă și când trece
Peste ghița ce se moac,
Earna tristă, eara rece
Varsă lacrimi, lungi șiroae.

El plecat-aŭ dintr'un loc
Unde carba, când resare,
Sub o arșiță de foc
Se usucă și dispare,
Și pe unde ardă în soare
Lungi pustiuri năsipile,
Și se vedă, rătăcitoare
Caravane ostenite.

Vîntul iute, vîntul cald
Aripioara-și răcoresce
În mări late de smarald
Pe al căror val plutesce,
Și cu gura-i învelată
Vine-aice de înghile
Mana eruii aședată
Pe câmpiile albite.

El tot suflă ne'ncet
Pân' ce vede 'n resărire
Pe pămîntul disghețat
Colțul erbiî viū, subțire;
Apoi merge de desface
Cū-o suflare mai gingașă
Mugurașii unde zace
Frunța verde drăgălașă.

Bun sosit, iubite vînt!,
Animați de-o nouă viață
Gîndăceii din pămînt
La lumină es în față,
Și pîraele umflate,
Micii torente spumegoase,
De pe culme, de prin sale
Curgî în văile-aburoase;

Și pe cîmpul încă ud,
Și pe crengile pădurii
Se încearcă un prelude
De concerte-ale naturii,
Și prin aerul cu soare
Trece-o vie prevestire
De sosirea de cucoare
Și de-a micilor sosire.

Însă vîntul recorit
Din sbor, cală se oprește:
Ca drumețul ostentit
El acum se odihnește,
Și, rîdînd, privesc 'n zare
Earna goală, carna slută
Cum se duce 'n fuga mare,
Și se face nevîdută.

Dar cum stă pe-a luncii prag
 Eat' aude-un glas de jale
 Care esc dintr'un fag
 Nalt, cu brațe colosale;
 Și deasupra-î ânc' aude
 Plâns amiar de desperare,
 Gemele, blăstemuri crude
 Care dau înfiorare.

Glasul blând și rugător
 Dice: „Doamne! Cine oare,
 „Ce viteaz îndurător
 „M'a scăpa din închisoare?
 „Ah! din fagul meu afară
 „Celui ce m'î-a da scăpare
 „Eū, frumoasa primavară,
 „I-aș plăti cū-o sîrutare.“

Vintul iute se scula . . .
 Peste fag cu fruntea lată
 El începe a sufla
 A sufla ca nici odată.
 În curînd a lui suflare
 Coaja fagului despică,
 Și la ochii lui apare
 Un luceafăr de fetică.

Mindră, albă, scump odor,
Cu zimbire-atrăgetoare,
Și dutoasă ca un dor
De simțire iubitoare.
La plăcuta sa ivire
Estu albinele cu miere
Și sub vesela-î ochire
Lumea sullă 'n re'nviere.

Ea remâne în cestaz
La a soarelui lumină.
Pe 'ntoritul ei obraz
Luce-o rouă briliantină,
Și pe frunte-î se indoae
O ghirlandă inverđită,
Și pe gură-î se desfoae
Dulce roză 'mbobocită.

Cum o vede, fericit,
Vintul brațele-și deschide,
Și pe sinul seii ușnit
Copilița vesel ride;
Când de-odată sus în aer
Printre frunđa ce 'l ascunde
Se aude ear un vaer
Care sufletul pătrunde.

Cine țip' așa de tot ?
 Cine sus, în arbor, geme ?
 E sermanul Barba-cot
 Spânzurat de multă vreme !
 Searbed, țapen, sloiū de ghiață,
 De-astă carnă 'n părăsire,
 Ah, deabia mai are viață,
 De-able umbră de simțire !..

Primavara face-un semn . . .
 Pe loc vîntul se ridică
 Și l'al fetei viū îndemni
 Peste fug el suflă, pică,
 Eată-o creangă spre copilă
 Că se pleacă și se 'ntinde.
 Pe moșneagul trist, cu milă,
 De pe creangă ca 'l desprinde.

Statu-palmă a scăpat !
 De sub tufe chiar îndată
 Epurașul schiopătat
 Eșind iute, lui s'arată ;
 Ear uncheșul cu rușine
 Dice 'n limba bătrîncă :
 „Cine-a si nebun cu mine,
 „Tot ca mine se pățească !”

Și pe epure sărind
El se duce 'n depărtare,
Dar suspină tot gândind
La frumoasa fată-mare.
Și a vîntului mireasă,
Lumecând pe carba verde,
Că-al ei mire 'n lunca deasă
Ca un vis frumos se perde!

Mircești, Mart, 1876.

VII

GHIAGA LUI BRIAR

I

În mijlocul câmpiei întinsă ce se perde
Sub zarea albăstrie cū-a ei comoară verde,
Culeat pe spate șede voinicul bivolar,
Briar ce n'are 'n lume de cât un gros stejar,
Un bun și scump tovarăș de lupte crâncenite,
Cioplit în chip de ghioagă cu făliș oțelite.

Alesu-l'aū el singur în codrul indesaț,
Jupitu-l'aū de coajă, prin foc el l'aū uscaț
Apoi, eșind în vale cu ghioaga subsuoară,
Acum se simte vesel că are o-sorioară.

Știu bivoli de dinșu și 'n latură se feresc
 Și căl stau la pășune cu ochiul o pândesc
 Căci dacă 'n depărtare se reslecesc de turmă
 Cumplita ghioagă zboară vârtej pe a lor urnă
 Și bivoli selbatici, nebuni de groaza ei,
 Revin la cârd în fugă supuși ca niște miei.

Știu lupii, hoști de noapte ce esă la vânătoare
 Când cerul se ascunde în neagra 'nvelitoare,
 Și 'n poalele pădurii, sub crânguri tupilați,
 Privesc dufos la bivoli ce 'n carbă stau euleați.
 Dar nu'ndrăsnesc se casă din umbră mai de vale
 Căci ghioaga păzitoare le stă în ochi și 'n cale.

Știu încă și Tâlarii din Crim și din Bugeac
 De groaznica-î lovire de moarte, fără leac.
 O știu de când o ceată pângă, rătăcilă,
 Scăpat-ău pește Nistru amar jumătățită,
 Și-acum, în tremur, dice năprasnicul Tălar:
 „Allah se te ferescă de ghioaga lui Briar!”

11

Briar cū-a sale brațe sub capul lui crucite,
 Cu pletele-î mișoase în carbă încălțite,
 Privește pe d'asupra-î cum trecă necontenit
 Nori lungi și vulturi ageri în șor neobosit,
 Și mintea lui furată de-a cerului mișcare
 Se perde 'n aiurire plutind sub bolta mare,

Se duce prin lumină săltând din nor în nor.
 Se prinde de aripa ce zboară mai ușor,
 Ear noaptea rătăcesce afund din stele 'n stele
 Cătând se 'și vadă visul cu ochii printre ele.
 Ce vis? . . .

El ce trăise ca șoimul isolat,
 Din revărsatul vicleji pe lume 'nstrăinat,
 Crescut în înfrățire cu earba și cu vintul,
 Având de templu cerul și de culcuș pământul;
 El, oaspele cumpiei, născut pe al ei sin,
 Scăldat în foc de soare și 'n limpede senin,
 Ce nu veduse încă nici sale, nici orașe,
 Nici florile-omenirei cu chipuri drăgalașe;
 El care dăoa 'ntreagă se 'ngănă cu un paiu,
 Și 'n cânticul de paseri surprinde-un dulce graiu,
 Ce vis frământă gându-i, ce taină spune-ades
 Și stelelor din ceruri și florilor din șes?

III

Trei zile sîntu acuma de când pe-o seară lină
 Veđut-au o ninune sburând pe sub lumină,
 O fată alungată de-un bivoli cu ochi crunji.
 Era Domnișu, sîtea lui Dragoș de la munji.
 Scapată din robia Tutarilor, calare
 Pe-un zmeu care la goană păreche nu mai are.

Ades el poartă ochii pe veșteda câmpie
 Și 'i pare mult mai largă parându-i mai pustie
 Căci zina nu mai vine voios a o 'nflori.
 El suferă de-o taină și 'i place-a suferi
 Grăind în faptul dălei cu carba, cu izvorul,
 Și seara cu amurgul, cu vîntul, cu mohorul.
 Cu vulturii, cu șoimii ce vină de peste plaiu...
 Ah! unde-i cea minime sosită de la raiu
 Ce 'n inimă-i versat-aū o mult serbinte rouă
 Și faū făcut se treacă din viață 'n viață nouă?
 Dar carba îi răspunde pe câmp îngălbînind,
 Izvorul viū și rece prin carbă șerpuind,
 Și vulturul sub ceruri 'nălțându-se 'n rotire
 Și vîntul, val de aer, trecînd în vijire.
 Toți sîntu în nepăsare, loși iute-'l părăseseti,
 Chiar bivoli dumeștiei de el se resoleșcu,
 Și numai, numai ghioaga din tufele uscate
 Se pare că-l jăleşce duios ca pe un frate...

Amar de cine 'n lume n'aude nici un glas,
 Nici vede împrejurii măcar urmă de pas!

V

Briar în neustîmpăr, atras de-a nopții șoapte,
 Pășese pe cîmpie ca un năluc de noapte

Privind pe sus... De-odată prin stele când și când
 O palidă lumină apare luncând.
 El stă în neclintire!... Lumina cea ușoară
 Sub formă de copilă cerească se coboară
 Și vine de se pune zimbînd în calea lui,
 Apoi încet purcede de-a lungul câmpului.
 „Ah!... ea-î!” .. strigă sermanul și brațele întinse;
 Dar flacăra mai vie la glasul-î se aprinde,
 Și sborul își răpede în aer strehucînd.
 Briar alcargă, trece prin umbră rătăcind,
 Încearcă pe-în bivoli ce 'n cale întâlnește,
 Li pune ghioaga 'n șolduri și pleacă vulturosece.
 Atunci de după dealuri Craiîn-noul rezarînd,
 Veștu o fiară neagră pe câmpuri tropolind
 Urmată-amenințată de lupi flămânzi o sută,
 Și un om pe ea călare, cu mintea lui perdulă,
 Cu plețele-î sburlite, cu ochii infocați,
 Cu mâinile întinse spre codrii depărtați,
 Răcnînd, umplînd câmpia de-o lungă văetare
 Ce se întrecea 'n grouză cu-a lupilor urlare...
 Și om, și lupi și bivoli, virtej misterios,
 Cu șgomot dispărură în fundu 'ntunecos!

VI

Din noaptea cea fatală Briar pe-a lui câmpie
 N'ău mai părut!... De dînsul nimic nu se mai știe.

Dar peste șapte codri, de-asupra unei riți
Se vede-un stol de vulturi ce mișcă din aripi,
Și peste ripa largă, adincă, 'ngrozitoare
In care nu pătrunde in veci voiosul soare,
Din mal in mal se 'nlînde o punte de stejar...

Spunū talnic vânătorii că-i ghioga lui Briar.

VIII

MURAD GAZI SULTANUL SI BECRI MUSTAFA ¹⁾

1689

(DEDICAT D-LUI A PAPAMIPULO CALLINAR)

I

ALAIUL LUI MURAD

E soare splendid, sgomot de vie serbătoare,
E *Bairamul* vesel, Stambulul e 'n picioare, ²⁾
Dar ce luceste colo pe stradele adânci?
Allah! Allah! de-odată Stambulul cade 'n brânci...
In laturi toți, in umbră, cu fața la pământ!
Nici un Ghiur pe strade, nici un suspin in vint,
Osmanî, cată alaiul Sultanului Murad!
Murad, lacul de miere si marea fără vad

De glorie, știință, putere, străluciri,
 Stîlp falnic și coroană întregii omeniri,
 Pogorilor ferice din sinul lui lafel,
 Și care, fiind umbra cereșcului Profet,
 Nu are nici nu poate avea seamăn pe lume.
 Decî calca-i, spada-i, safa-i și gloriosu-i nume
 Sub rouă parfumată de flori de iasomie
 Deacum și pînă 'n fundul *Haîretului* se-î îie! *)

El vine ca păstorul încunjurat de turmă
 Avînd pe lîngă dinșul pe *Bostangîi*, și 'n urmă ¹⁾),
 Frumoși, înuși în fric, opt harmașari de sală,
 Podoabe nestimate de pompă-orientală,
 Purtînd sînaralîi în frunte cît oul de condor,
 Scoțînd din pept saufare de glas nechezilor.

Murad îl prețuesce cît țeara de *Misir* ²⁾)
 Ș'ar vrea din fie-care se facî un *Vizir*,
 Găsînd că în mindrie pe oameni știu s'întreacă...
 El nu coborî nici ochii și nici genunchii pleacă!

Cum dar li se cuvînc, aŭ pus mai înainte
 Și decît *Betrlerbeîi*, apăsători de gînc, ³⁾)
 Și decît *Capudanîi* și de cît *Seraskerîi* ⁴⁾)
 Ce ducî în foc *Spahiîi*, *Topciîi*, *Englicerîi*, ⁵⁾)
 Și care 'n timpî de lupte c'un semn, dintr'un cuvînt,
 Întîndu aripa morții pe mare și pămînt;

Tigri ce-ar rupe 'n ghiare tot neamul creștinesc
 Dacăr putea resbate prin peptul românesc !
 Acestii, pe cai ageri, marel vinu împreună
 Avënd *tubulhanale*, *alem* cu semi-lună,
 Și *tuurî* de paradă cu trei codi lungi de cal. ")
 Insemne de mărire și fast oriental.

Ear prin alaiul falnic, torent de Beî, de Pași,
 Și de *Imanî* fanatici și de *kizlarî* pizmași, ¹⁰⁾
 Călări pe cai de frunte ce sallă 'n loc și trapă
 La glas de *Seizi* negri ce-î netezesci pe supă: ¹¹⁾
 In mijlocul acelei fecrice splendoare
 De haîne aurite, de arme luciloare,
 Hangere 'n petre scumpe, baltage, catagane,
 Sangiacurî, șuşanele, *enicerescî cazane*,
 (Tot ce-î setos de sânge și vesel de paradă),
 Aparu in maiestate deasupra de grămadă
Vizirul și *Muftiul*, topuzul și Coranul, ¹²⁾
 Coloane care sprijinū intreg *Aliotmanul*. ¹³⁾

Sultanul cu surguelul lui Soliman in frunte ¹⁴⁾
 Ce arde ca panașul de flacări pe un munte,
 Lutuncă vederea precum un soare viu
 Plutind in strelucire pe-un fluviu argintiu.
 In umbra lui se mișcă alaiul in desime,
 Alaiū ce se termină in crâncenă ostime,

Și Bosforul resună de-o lungă detunare!...

Dar unde oare merge Murad cu oastea-î mare?
 Se duce el se stingă pe Leși, sau merge-acuma ¹⁵⁾
 Pe Abaza hainul se-l ardă 'n Erzurum? ¹⁶⁾
 De pe copacul lumii vrea roula s'o culeagă?
 Vrea sub călcaiū se plece pe omenirea 'ntreagă?

Murad Gazi Sultanul se duce 'n Ok-maidan ¹⁷⁾
 Se 'nvingă 'n arcășie pe Ild-Tozcoaran, ¹⁸⁾
 De nu, se-l împănecze cu o săgeală 'n pept
 Căci ochiul lui e țințeș și cugetu-î e drept!
 Decî toți Otmani'n cale-î, pătrunși de-un lung fior,
 Simțecū un sbor de fulger trecēnd pe capul lor
 Și toți se dau in laturi de rațele-î de foc,
 L'a lui deșertăciune lăsând deșertul loc!

II

BECRI MUSTAFA

Un singur, numai unul din gloata umilită
 Remâne 'n nepasare pe strada pustiită,

Culeat in țerna caldă, gonind cu-a lui privire
 In spațiul de lumină un vis de ațurire.
 El pare că n'aude nici șgomot de alaiți,
 Nici vede gloriosul Luceafăr din Saraiți,
 Nici vrea de el se scie!...

Fatală culezare!...

El cântă și apoi ride și dice 'n gura mare:
 „Murad Gazi e sprinten ca șoimul *Boydănesc!*”¹⁹⁾
 „Piciorul lui întrece fugarul arăpesc!
 „Murad Gazi e meșter!... sub mâna lui ușoară
 „Djeridul pere 'n aer și capu 'n aer sboară!
 „Murad Gazi-î puternic! El a 'necat Bugdadul
 „In sânge, și pretinde c'a inundat chiar Iadul
 „Cu trei sute de sute de suflete Persane
 „Gonite 'n ceca lume prin săbii corasane!
 „Murad Gazi nu 'neape in vastul orizon,
 „Dar e legat de sceptru-î și pironit de tron,
 „Dar sceptru-î in omoruri ca secerea se 'ndoae,
 „Dar mâna lui turbată in sânge-ades se moae,
 „Dar tronu-î nalt aruncă o umbră neagră, lungă,
 „In care noaptea oarbă cu crinia se alungă!
 „Murad Gazi-î *Șeitanul* ce ride de Allah!...”²⁰⁾

Se 'ntunecă pe frunte-î cumplitul Padișah,
 Pătruns cu oțerire de asprele cuvinte.

El strigă: „Care-î, cine-î acest lipsit de minte?”

Un glas de miș de grasuri răspunde: „E hagiul!”²¹⁾
 „E Mustafa poetul, e Mustafa *deliul!*”²²⁾

— „Minciună!... replică omul, sculându-se cu'necetul,
„Minciună! eă sînt Sultanul! mai mult, eă sînt

[Profetul!

„Mai mult și mai mult încă, sînt Beeri Mustafa!”

— Bețiv fără de lege! răcește-un *Ulema*.²³⁾

— Bețiv în legea noastră! bețiv?... strigă Sultanul.

„Aă îndrăznit cu vinul se spurce *Eleurand*?...²⁴⁾

Și calul își răpede, hangerul iute-și scoate.

Dar Mustafa, zimbindu-î, se razemă pe coate.

Privesec drept în ochii Sultanului și dice:

— „Murad! din noi doi, spune, care-î mai beat aice?”

„Eă ce plutese în pace pe-un lac de veselie

„Său tu ce ferbi în clocot de aprigă mănaie?”

Apoi drept în picioare și cu Sultanul față:

„În astă lume largă, în astă scurtă viață,

„Tu, fiu a lui Mohamed, fanatic și hain,

„De căt ai vărșa sânge mai bine ai bea vin,

„Căci mult e mult mai crudă beția de omor

„Ce face dintr'un Cain un frate-ucigător

„De căt acca beție ce ride și resare

„Din cupa dismerdală de-a buze-î sărutare.

„Crunt beutor de apă!... tot sângele vărșat

„Gălgăe și se 'nchiagă în peptu-îi inselat,

„Scoțînd blăstemuri aspre în contra urii tale

„Ce sulietu-îi împinge la muncile 'nfernale;

„Eăr vinul, dulce oaspe și vesel cîntător,

„Deșteaptă 'n inimă viață, jumie, blând amor

„Și ne promite raiul pe lumea viitoare,
 „Iluminat ferbinte de al beției soare,
 „Frumosul raiu în care voioasa Auroră
 „Ca vinul tânăr încă rozalie se coloră,
 „Și când apune ziua, cerescul ei senin
 „Refletă cu splendoare al vinului rubin...
 „Suiți în culmea lumii și orb în gândul tei
 „Te crezi acum aproape de însuși Dumnezeu
 „Și nu vezi tu, sermane, că fruntea-ți e vecină
 „De trăsnete, de nouri, de palma cea divină?
 „Tu porți în ochi-ți noaptea și în sin un negru șerpe,
 „Și inima-ți e stearpă și gândurile sterpe,
 „Ea e, cel fără-de-lege, me 'n chin la cupa plină
 „Și port lumina'n ochi-mi și 'n inimă lumină!...
 „Acum treci înainte pe șurgul tei calare,
 „Murad, nu ești de mine!.. Destul lumea-ți de mare
 „Pentru'un bețiv cu minte și un Pașah nebun!..“

Au dis... Nefertiti aprigi pe sâbiu mâna pună
 Seârșind din dinți. El însă, în pace, neuitit,
 Se culcă car la locu-și ș'adoarme liniștit...
 Allah! ce-are se fie?...

Sultanul de odată

Face un semn, și trece cu mintea frământată!

III

NOAPTEA BAIRAMULUI

E noapte 'ncântătoare! pe-a cerului câmpie,
 Grădină pudruită de-o pulbere-argintie,
 Incet și lin pășesce a stelelor regină
 Cū-o dulce-atrăgătoare zimbire de lumină.
 Ea poartă imprejuru-î un vël de nori prin care
 Din când in când reshate și ea prin vis apare
 Poetica frumseță a chipuî virginal,
 Ca splendidă Sultană din raiū oriental.
 Intregul cer, comoară de culburi lucitoare,
 Feerie locuite cu zine iubitoare,
 Privește din nălțime, tăcut, admirator,
 Minunea lumii noastre, fantasticul Bosfor.

In Asia ș'Europa, pe verșile lor maluri
 Ardū miî de miî de lanpe vërsând vūpăi in valuri,
 Și prin a nopții umbră secolënd fantasme sule
 De arbori și de turnuri able intrevădute.
 Ori ce zidiri pe Bosfor, suraiū, ceșmea, geamie,
 S'acopëru cu ghirlande de flacără-albăstrie,

Și flota ce resonă de salve tunătoare
Plutesce sub catarguri de foc scanteitoare,
Și sus, pe minarele, lucesc rotunde salbe...
Se pară cădând din ceruri cunună de stele albe.

Pe Bosfor lungi caice de-o formă sprintioară
Se 'ntrecu cu *Eleorant* ce'n fața apei zboară, ²⁵⁾
Ear altele, mai multe, cu-o leneșă mișcare,
Sub ziduri de haremuri plutind în legănare,
Prin sunet de tambură și glasuri de manele,
Cadinele frumoase le chiană la zebrele.
Căți ochi aprinși de doruri selipescu în Kulleli,
În Scutari, Galata, Bey-koz și Kandilli! ²⁶⁾
Și câte inimă junc de gingașe vergine
Se bat în sinuri albe, se umflă de suspine!
Regine-ale-omenirei! comori de fericire
Cădute în robie, lăsate 'n părăsire!
Ah! cine se gândește la ele când *Islamul* ²⁷⁾
Serbărei Musulmane deschide Bairamul
Și când Murad Gaziul permite veseliei
Se urle aruncată în brațele orgiei?
Resună ambele maluri de cântice voioase
În strade, 'n cafenele, în pieți nult șgomotoase,
Ș'aunum Stambulul ride, și bea, și ciocotese
De-un chef ce până'n ȝioă crescând se prelungese;
Dar cheful cel mai mare îl gustă pe sofa
Doi gemeni de beție, Murad și Mustafa.

Sub bolta ciselată cu sine arabescuri
 A unui kiosk de vară văpsit cu dalbe frescuri,
 Ce vesel își deschide ferestrele pe mare,
 Lăsând se-l recorească bosforica suflare :
 In dulcea atmosferă de plante aromate
 Ce ardū in cățulete prin colțuri aninate
 Unind cū-a narghilelei narcotice parfumuri,
 Esența 'mbătătoare ascunsă 'n a lor fumuri :
 Pe splendide covoare, molatiee, Persane,
 Pe perne de malasă cusute de Sultane,
 Ședū față 'n față, singuri, Sultan Murad Gaziul,
 Sultanul prea puternic, și Mustafa Becriul.
 Alături cu dinșii pe jos sintū așezate
 Tablale mari de aur cu fructe încărcate
 Și cupe 'n petre scumpe, și largi cristaluri pline
 De vinuri și de vulce topaze și rubine.
 Stăpânul și cu robul pe coale răzemați,
 Sub valuri de lumină sintū vesel inundați
 Prin patru globuri albe ce 'n boltă's ardețoare
 Ca patru mari fragmente cădute chiar din soare.

Sultanul ride 'n hohot; la risul lui ce sbîră
 Răspundū din sinul nopții un urlet lung de fiară
 Și răcnete de oameni ce strigă: Evallah!
 „Ani mulți se veselcască sublimul Pađișah! “
 Căci sub ferestă, in curte, doi tigri din Atlas
 Răspandū in florare cu aprigul lor glas,

Și dincolo de curte, pe valuri leganate,
Se 'ndeasă o mulțime de barce adunate.

S'ar crede că poporul din umbră-acum asistă
Se așteaptă de mare deosebire-ecisistă
Intr'un Sultan ce ride și un ligru cu rânjire,
Când om și fiară 'n inimă n'au nici o osebire.

IV

B E T I A

„—Știi tu, Beeri,— întrebă Sultanul — știi tu bine
„Ce gând me face-a ride privind acum la tine?
„Me mir prin ce minune ești te-am lăsat cu vfață
„Când tu în a mea cale m'ai insultat în față?
„Cum sabia-mi tăioasă, cu capul tei vecină,
„Nu l'au făcut se sulte sburând din rădăcină?”
Beeri răspunde: — „Cerul ți-aș alinat mânia
„Ca se cunoseți prin mine norocul și beția,
„Se așteaptă c'adeverul, rătăcitor pe lume,
„Plutește 'n ochii noștri pe-a vinului dulci spume.
„Ș'acum așa de tare îți place beutura
„Cât vinul tot din lume deabia ți-ar umplea gura,

„Și'n vastul leu imperiu cuprins de admirare
 „Nu-î astăzi ca Sultanul bețiv așa de mare!
 „—Se bem dar cât ne cere dorința ne'mpacată”
 Replică Padișahul, și gura-î insetată
 Deșartă-o cupă largă de vin ferbintător.
 Apoi cu drag privind-o, suspină: „Scump izvor
 „De visuri aurite și mult încântătoare!
 „O vin, comoară dulce! o! sânge stors din soare!
 „Ce oarbă minte-avut-am când te-am desprețuit
 „Și de-ale tale daruri plăcute m'ain lipsit!
 „Lumină contopită in rodul de la vie,
 „Tu prin a la putere, tu prin a la magie
 „Me porți ușor, ferice, in lumi necunoscute
 „De tinere iluzii, de visuri necredute.
 „Ah! câtă raiul vesel in ochi-mi se deschide!
 „Ved gingașa hurie ce tainic imi suride,
 „Ved riuri lungi de aur cu punți de cureubei,
 „Ved angeri fără aripi călcând ușor pe ei,
 „Ved însuși pe Profetul celind coranul seü,
 „Ved tronul de lumină, ved chiar pe Dumnezeui,
 „Allah!...

— *Eluvallah!* adaoage Beer. ²⁸⁾

„Veđi multe!... dar mai multe tu ai descoperi
 „De n'ai fi prin beție orbit atât de bine
 „Cât nu mai veđi tablaoa cu vinuri lângă tine!
 „Privește-aceste cupe lasate in uflare...
 „Din toată cupa plină se 'nală o muștrare.

„Se bem, Murad, ingrabă se le golim pe toate...
 „Beļivul cu mustrarea a se 'mpaca nu poate!
 — Se bem! strigă Sultanul cu glasul răguşit,
 Cu fruntea in sudoare, cu peptul desvilit,
 „Se bem până la moarte!... cătei moartea chiar de
 [ghiafă
 „Prin farmecul beļiei devine-o nouă viafă.“

El dice şi apucă trei cupe aurite,
 In gură-î le deşartă şi lacom le inghite;
 Ear mintea lui furată pe-aripe veseliei
 Incepe a se 'ntoaree prin cercul nebuniei,
 Şi inima-î se bate mai rapide in pept.
 Deodată el se scoală iute 'n picioare drept
 Şi strigă: „Cine spune, cine 'ndrăznesc-a dice
 „Că'n lumea 'mpărătească e altul mai ferice,
 „Mai mare, mai puternic, mai fahnice de cât eū?
 „Ce vis e de-o măsură cu 'naltul vis al meū?...
 „O! de-aş ūinea pământul intreg in astă mână
 „Tot nu 'mî-ar părea plină!... ş'ambiūia stăpână
 „Pe sufleku-mî ce arde ca un vulcan in foc,
 „Mi-arală-acum in mână deşerturi mari de loc,
 „Deşerturi nesăūioase in care-ar încăpea
 „Totimea siderală cu lumile din ea!...
 „Săriūi Otmani!... la luptă!... luaūi in mîni hangerul
 „Se facem robi pământul şi soarele şi cerul!...

„Săriți!... cu mine față se tremure Allah!

„Eă sint de-acu 'nainte cerescul Padîșah! “

Murad in ccsaltare, nebun, spaimăntator,
 Cu sabia golită aleargă pe covor
 Călcând firă se scie, pe cupele de aur,
 Scoțend din pept un raget grozav și lung de taur
 La care sub fereastă respundă tigrîi sărind...

Ear Mustafa Beeriu, la cupe trist privind,
 Cu glasul plin de lacrimi, ostcază: „Ce orbire!

„Visând măriri deșerte, tu calci pe fericire,

„Murad!... o picătură reflecă 'n sinul ei

„Tot cerul plin de stele pe care lu il vrei.

„De cât s'alungî zadarul, de-aî vrea a n'asculta,

„Aî soarbe picătura și lumca-ar fi a ta! “

Sultanul se oprește și cade amețit

Pe un divan de perne; apoi cu glas uimil

Rostesce: „Aî dreptate, Beeru, om înțelept!

„Dă-mî cea mai largă cupă... me arde setea 'n pept! “

El bea, inchide ochii, și dîce ca prin vis:

„Din toate-a lumii bunuri femcea-î paradis!

„Coroană de coroane ale Dumneșeirei

„Depusă cu iubire pe fruntea omenirei!

„Femce! oaspe gingaș a lumii încântate,

„O! roză înflorită de dulce voluptate!

„Femce! adorare și soare-a tinereții

„Tu, lună mîngăioasă in noaptea bătrîneții!

„Podoaba lumii, farmec iubit, invingător,
 „Ce dai chiar nemurirea la omul muritor!
 „Femece! ah!...

— Femecea, ca rodul de la vie,
 — Aduge Beeriul glumind cu veselie, —
 „E strugur dalb pe care amorul indulcesce;
 „Da'i acră aguridă când ea nu te iubesc!“

Sultanul de pe perne se scoală in estaz,
 Slab, șovăind, nemernic și galbin pe obraz.
 El face două pasuri, de Mustafa s'oprește
 Simțind că tot saraiul in juru-i se 'nvertesc
 Și dice: „Frate... frate... presimt că am se mor...“
 Beeri, zimbind, răspunde: „Nemernic băutor!
 „Ah! ved că n'am eu cine se lupt cu la beție...
 „Mai bine-o bute largă de cât o 'mperăție!
 „— Eă.. eă... nu pot eu tine?...mai dă-mi o cupă...adă..
 „Său te-arunc la tigri... la tigri... ca o pradă.“
 Beeri ear umple cupa, Sultanul o bea eară.
 — A! prin a mele vine s'aprinde-o vie pară...
 „De o putere nouă me simt inlinerit...
 „Beeri,.. scumpul meu frate, o! frate prea iubit,
 „Iți dau tot ție, tronul, și flotă și armală...
 „Eă nu-mi păstrez pe lume decât numai o fată,...
 „O fată, o ninune, un scump mărgăritar
 „Adusă 'n astă noapte de negrul meu kizlar...

„Cum?... vrei s'o veđi tu?... fie!... dar n'a fi vina mea
 „De ți s'or arde ochii când îi privi la ea!...”

Un semn și de odată se trage o cortină.

V

F E R I N G H I S

In cadrul, plin cu rađe, de-o ușă sarazină
 Apare o flință din raiul de iubire,
 Pe frunte-acoperită cū-o *sergea* subțire. ²⁹⁾
 Minuneideală! sub velu-î de mătăsi,
 Ca o grădină 'n floare când negura se lasă,
 Ea 'ncântă ochii, mincea, prin forme de plăcere
 Cu drag întrevedute de-a inimii vedere.

Copila cu sicală remâne 'nmărmurită,
 Cu mâna-î tremurândă de sinul ei lipită,
 Și de-un fior de ghiașă deodată se pătrunde
 Și cată ea se fugă și ochii își ascunde.
 Sulfanul însă, prada frumseșii ce 'ntrevede,
 Umil, aprins de poște brutale, se răpede
 Ca uliul ce s'aruncă din sbor pe-o păsărică,
 O prinde 'n a lui brațe și velul îi ridică,
 Țicând: Ah! eată raiul de Mohamed promis!

Beeri o vede!.. palid, el strigă: „Feringhis!
 „Copila mea aice!..“ La glasul lui de lată,
 Rușinea, indignarea cuprindă pe juma față.
 Ea luptă cu putere și braju-î fecioresc
 Respinge pe Sultanul sub ochiul părintesc.
 — „A! șerpe, șerpe! — urlă Murad infuriat,
 „Pe mine, tu mine, al lumii împărat,
 „Când vreți că-a mea favoare se me cobor la tine,
 „Tu, tu ai îndrăzneala se me respingi pe mine?
 „La tigri!...“ și 'ntr'o clipă, luând-o pe copilă,
 Afară, jos in curte, o sverle fără milă.

Un vael se ridică!... Beeri in desperare
 Se pleacă pe fereastră... și vede cu'nfforare
 Cum tigrii, beași de sânge, rupeau in lăconic
 Bucăși de carne albă din fata âncă vie!
 Și inima-î se frânge căci sub grozavu-î chin
 Copila lui îl chiamă prin ultim-î suspin!

Atunce vinel, crâncen, cu moartea'n pept, sermanul,
 Iutoarce-a sa privire și vede pe Sultanul
 Ca un cadavru sarbed, întins jos pe covor.
 El cată lung la dînsul cu gând resbunător
 Și dice: „Faptul țilei in lume-acum apare.
 „Rușine-î se te vadă pe tine, Suttan mare,

„Căzut fără putere, invins de-un pic de vin.
 „Te scoală!.. Viața-î dulce cât e paharul plin.
 „Te scoală!.. cată cupa, deșart-o până 'n fund
 „Cum ai lăsat în mine deșertul cel profund.“

Murad cuprins de spasmurî, arđend, suflând din greu,
 Intoarce capul, varsă cupa, geme: Nu vreî!
 — A! nu vreî, nu vreî, căne!—rănesc în turbare
 Becri cumplit ca moartea lipsită de muștrare.
 „A! fiară ne'mpăcată, de vin te-ai săturat?
 „Bea sânge dar, bea sânge din inimă-mî vĕrsat!“
 Și c'un pumnar în grabă la brațu-î se rănesc
 Și de-a lui Murad gură el rana o limesc
 Și strigă: „Suge tigre, în ultima-ți orgie
 „Pe când ai tei tovarăși copila înî sfășie.
 „Bea sânge de părinte se stingi cumplita-ți sete
 „Tu care-ți adăpi tigrîi cu sânge viu de fete!“
 Sultanul slab se luptă, gemend se svăreolesc
 Sub un genuchiu ce peptu-î apasă și turtesc.
 Murind, el vrea se strige, dar limba i se leagă
 Căci gura lui se umple de sânge ce se 'nelcăgă.
 Deodată 'n lupta morții grozav sbuciumătoare
 El scoate-un gemel aprig și tremură și moare!

Atunci Becri, teribil, privindu-l dice: „Fiară!
 „Mergî unde te așteaptă Șeitan cu a lui ghiară!“

Apoi el la fereastă se duce și'n glas tare
Răenesce: „Padișahul, a lunei spaimăntare,
„S'aũ dus in vecnicie, se'l judece Allah!
„Osman! trăiți in pace cât n'aveți Padișah!”

Apoi in curte pleacă un ochiũ abie deschis
Și cade mort de jale, gemend: o! Feringhis!...

Mirești, 1876.

IX

PRIER SI FATA ERNEI ')

I

S'aũ iubit carna cu gerul
Ș'amendoi s'aũ inșoțit.
De frig mare-alunci chiar ferul
Scrijelit, aũ amorțit !
L'a lor nunță 'ngrozitoare
Moarlea rece-aũ asistat
Și, privindul, mîndrul soare
Sus pe cer aũ înghețat.

Miri sarbedi in cojoace
Veselit-au șese luni
Invitând cu ei se joace
Viscoloasele furtuni,
Ș'au avut la cununie
Lăutari de triste hori,
Asprul Criveli de urgie,
Corbii trist croncânitori.

Ear nuntași un numer mare
De lupi lacomi, de urși groși,
Toți cu blane pe spinare,
Cu dinți lungi, cu ochii roși.
Ei in noaptea nuntitoare
Mare praznic au făcut
De plâpânde căprioare
Și de-un biet copil perdut!

II

Earna are-o fată albă
Ca stergarul alb de in.
Fata are 'n sin o salbă
De frumoase flori de crin,

Și zapadă pe-a ei față,
Și pînă luciu de argint;
Pe sub gene ochi de gliață,
Pe sub buze margarint.

Ea-î frumoasă ca o moartă
În momentul cel suprem
Cînd, plecând din lume, poartă
Al veciei diadem;
Dar ca statue de ceară,
Doarme făr' a se trezi
De cu zori și pînă 'n seară,
De cu seară pînă 'n zi.

În zadar o tot sîrulă
Mama ei la ea privind;
Copilița 'n veci lăcută
Îi zimbesece aromind.
Mindrul soare cu iubire
O dismiardă în zadar.
Ea rămîne 'n neclintire
Ca un vii margaritar.

III

Eat' aude 'n depărtare
Prier, al verdeții Domn,
De vestita față mare
Adormită 'n vecinic somn,
Și el simte de odată
Foc în sinu-î tulburat,
Și în suflet dor de față,
Dor aprins de insurat.

Eată-l pleacă, dar se luptă
Pe-a lui cale ne 'necat
Cu ninsoarea intreruptă
De ploî reci, de vînt turbat ;
Și răpit pe-aripa grabii,
El strebate neoprit
Tristele țile-ale Babiî,
De cocori călăuzit.

Eat' ajunge, cată vede
Fata 'n haîne de ninsori.

El o chiamă, se răpede
Ș'o sărută de trei ori.
S'aū trezit copila dragă
Sub sărutul ardeilor,
Ea zimbesce dar, pribagă,
Se preface intr'un nor!..

X

POEANA FARMECATOARE

I

Prin cea luncă sunătoare,
Printre fragede vlăstări,
Când la umbră, când la soare
Șerpuscă două cărări.

Una e resăriteană,
Alta-î de la miază-zi,
Ș'amendoă 'ntr'o poeană
Se 'ntălnescă după o zi.

Mii de cântice voioase
Prin frunzișul de smarald
Facă concerte-armonioase
Ce plutesc în aer cald,

Și cu dinsele împreună
Doă tinere cântări
Se îngână și resună
Jos, pe ambele cūrări.

Una gingaș se ridică
Dintr'un pept frumos, rotund.
Frunța 'n luncă se despică,
Crângurile se pōtrundă,

Căci e vîers de fală mare
Vîers de inimă furător
Care face de trezare
Și năsipul din isvor.

Copilița ce tot vine
Despre mîndrul resărit.
Duce-un dor vioi cu sine,
Duce dorul de iubit.

Ea cu mâna-î sîru 'ntoarce
Cînd mergînd, cînd stînd pe loc,
Ear cu gîndul gingaș toarce
Visuri blînde de noroc,

Cîci acum e primavară
Și e dulcea luna Maiu
Cînd in sinurî și pe-afară
Tot e viață, tot e raiu!

.

II

Pe cararea cecalaltă
Spre pocană 'naintînd
Un codrean cu fruntea lată
Vine astfel haulînd:

„Dup' atîta lungă cale
„Ce-am făcut in viața mea,
„Am ajuns acum in vale
„Și am dat de cale grea!

„Merge-voiu tot inainte
„Făr' a me 'ngriji de drum?
„Orî aş face mai cu minte
„Se staū locului de-acum?

„Tot ce mişcă, tot ce zboară
„Me indeamn' a rătăci
„Ca un riū ce se coboară
„Fără 'n veci de-a se opri,

„Ear o floare de grădină
„Imi şopteşte 'nceişor
„Ca se prind cū rădăcină
„Lângă ea, lâng' al ei dor.

„Codri, codri frăţioare!
„Cum aş face, cum se fac
„A mea soartă călătoare
„Cū-al meu suflet s'o impac! "

Cântă el cu glasul tare,
Cântă ea cu glas duios,
Şi pădurea in vibrare
Le răspunde-armonios,

Dar cărările sub pasuri
Cu incetul s'aû scurtat.
In pocan' ambele glasuri
De odat' aû resumat

Şi volnicu 'n nemîşcare
Aû ramas pe loc, uîmit,
Şi copila in mirare
Pe obrazu-î s'aû roşit!

.

Lunca face, umbra piere,
Cerul varsă dulci vâpâi;
Nu s'aude prin lăcere
Decât inimî cu batăi,

Şi din cuiburi, de sub frunză
Pe furiş miî de ochiri
Călă lung ca se pîtrunză
Taina dulcei intîlniri.

O ! minune,-un graiû ferice,
Al naturii mindru graiû
Se inalţ' atunci şi dice:
„Oaspeţi de-al juneţii plaiû!

„Mergeți vesel prin verdeață,
Pe-o cărare la un loc,
„Tot spre viață cu dulceață
„Tot spre loc plin de noroc!“

Ambii tineri în urmărire
L'acel glas dumnezeesc
Iși dau mâna cu-o zîmbire
Iși stringă mâna și pornesc,

Și esă vesel din pădure
Disparînd, frumoși și dragi,
Prin huceagul plin de mure,
Prin fînațul plin de fragi.

Lunca sună viu fanfare...
Ei se duc strelucitori
Pe o singură cărare
Ce s'acopere de flori,

Căci e draga primăvară
Și e dulce luna Mai
Când în sinuri și pe-afară
Tot e viață, tot e rai!

DEDICARE

DOMNIȘOAREI A . . .

Copiliță 'n calea vieții
Dee Domnul se 'ntâlnești
Pe cărarea tinereții
Visul gingaș ce iubesci!
Sufletele fără știre
Mergă pe lahnice cărări
In pocana de iubire,
Raiu frumos de incântări.

Mirești, Martie 1876.

XI

DORUL DE BRAZI

ROMANȚĂ DEDICATĂ MĂRIEI SALE DOAMNEI

De-aș avea braziți lângă mine
Când stați închisă 'ntr'un palat,
Și viul Peleș care vine
De sus, din falnicul Carpat,
Ah! ești n'aș sei cum curna trece,
Căci braziți mei cu frunza lor
Ar coperi zăpada rece
Ș'ar îngâna tristul meu dor.

De-aş avea brazii de la munte
Cu care 'mî place se grăse,
Lubiţi mei poezi de frunte
Ce cântă-un hor Dunneceese,
Eu aş cânta voios în viaţă,
Fie timp bun, fie timp rău,
Şi 'n dulce, vecinică verdeaţă
Ar fi ca ei sufletul meu.

O! brazii mei, veniţi în vale,
Veniţi cu mine 'n orî ce loc
Şi răspândiţi pe a mea cale
Umbriri şi visuri de noroc.
Atunci din inima-mî seacă
Vor înflori cântice dragi
Cum infloresc din rădăcină
Pe lângă voi rumeni fragi.

XII

SOARE DE EARNA

O! Soare, vecinic călător!
De mult n'ai fost în a mea țară
Cū-al teū sârul fărmeacător
S'o faci a crede 'n primavară.

Tu scii cât țara te iubesc
Și cât în zodia lui Maiū
L'a ta zimhirc ca 'nfloresc
Și se preface 'n dulce raiū.

Tu scii cu ce câmpii mănoase
Cu ce cununii de miș de flori,
Cu ce cântări armonioase
Ea-ți ese 'n cale chiar din ziori,

Și ca pe-un sol de fericire
Trimis de însuși Dumnezeu
Te priimesce-o! dulce mire,
Cu dismierdări la sinul seii.

De ce tu 'n alte lumi străine
Mergi lumi întregi, rătăcitor,
Uitând că țara fără de tine
Tinjesce-amar în tristu-ți dor.

Ah! amândoi când aveți parte
De întâlniri așa de dulci,
Cum de tu fugi în altă parte
Când vine noaptea se te culci?

Cum de tu nu-ți dai semn de viață
Ș'o lași cu cerul o pustiu,
Ș'o lași cu inima de ghiață
Ca pe o moartă 'ntr'un secret?

Când ea-î atîta de frumoasă
Și tu atîta de frumos,
Când ea îți este credincioasă,
De ce se-î fii necredincios?

XIII

STROFE IMPROVISATE LUI C. ROLA

Din Ți in Ți pădurea bătrână se răresce!
Ađi un stejar, mămii altul, pe rind se prăhușesce
Și largi poene triste rămânū in locul lor.
Cu ei cadū miī de cuīburi ce vesel, pe sub ceruri,
Formaū o lume 'ntrecagă și plină de misteruri,
Și plină de-armonie și plină de amor!

Așa din stolul nostru de oameni cu tărie
Ce-aū scos această Țeară din unibră, din robie,

Pastrând credința sfântă in viitorul ei,
Ați unul și mâini altul se ducă din astă lume,
Lasând amar și doliu in sinul bletei mume
Și mari și largi pustiuri lasând sub ochii sei.

Acum îți veni rîndul și ție de plecare,
O! Rolla, sîi energie al țerii, suflet tare,
Pionier de frunte pîntre pionieri.
Ferice-acum de tine căci ai se găsesei eară
Pe Negri și pe Cuza și alți pribegi din țeară
Care-au aprins făclia mareații re'nvieri.

Triumf cerese e moartea când moare muncitorul,
Urmașilor din lume lasând brazdat ogorul
Și cū-o verdeață vie de-alung acoperit.
Rodesce munca 'n urmă-i și ride holda 'n soare,
Ear cei remași in viață admirū pe cel ce moare
Dicend: Pentru-a lui țeară trăit-au ș'aū murit!

Gădinași, Ianuarie 1878.

XIV

STROE PLOPAN

BALADA FOTIRALA

Sus, pe muchea dealului, ')
Merge 'n voea calului
Un bujor de capitan
Care poartă buzdugan.
El aruncă ochi de sus
Când spre valea din apus,
Când spre șesul infflorit
Despre mindrul resărit,
Și tot câtă ca se vadă
N'ar zări cumva o pradă
Iei în zarc, colo 'n zarc
Pe sub cer, în depărtare?

Ciocărlia sus cânta
 Ear voinicul cuvînta:
 „Căci nu am aripa la,
 „Ciocărlie neveđută,
 „Păserică 'n cer perđută!
 „Căci nu am și sborul teú
 „Se me 'nalț in cer și eú
 „Ca se ved din dos de zare
 „De nu vinú oarde Tatara
 „Se răpească și se fura
 „Fete mari cu ochi de mure,
 „Și copii mărunți de ani,
 „Copilași de ceî balanți? - *)

Cum mergea și cum graia,
 Eată, mări, că zaria
 Jos, de vale, pe sub deal,
 Lângă apă, sus, pe mal,
 Un foc mare strelucind,
 Pintre sălcii pălpăind,
 Și'mprejurul focului
 Trei Tatari stănd locului
 Și frigēnd un miel furat,
 Intr'o furcă animal.
 Caii lor pasecú de-o parte
 Ear la umbră, nu departe,

Se bocea o mîndră fată,
 De o salcie legată;
 Se bocea biata copilă
 De umplea crîngul de milă,
 Dar pagăniŃ o priveau,
 Şi privind'o erunt rideau
 Şi diceau în limba lor:
 „Mull plătesce ist odor,
 „Căci e puică de bun soiŃ,
 „Şi-Ń ca trestia la boiŃ,
 „Şi-Ń ca luna la obraz,
 „Număi bună de-un viteaz.
 „GhirăŃ Hanul pentru ea
 „Ne-a da seule căle-om vrea,
 „Şi callane de Sultani
 „Şi cincî-deci de pungî de bani!”

Căt Plopan mi'Ń auđia
 Cahul iŃte'şi răpedia:
 „Buna đioa, măŃ TalarŃ,
 „Pradători de fele marŃ!
 „SpuneŃi mie fără teamă,
 „Fără teamă daŃi'mŃ seună
 „OrŃ ve-Ń roaba de schimbare,
 „OrŃ ve-Ń roaba de vîndare?
 „De-Ń pe schimb, cŃ mull voiŃ da
 „Căci eu đile voiŃ lăsa.

„De-î pe plată, cū sînt gata
 „De la voi se cumpăr fala,
 „Nu cu aur nici caflan
 „Ci cu dări de buzdugan.”

Tătarimea ear ridea ;
 Din trei unul respunea :
 „Auđit-ađi, auđit,
 „Pe Romănul indrăcit ?
 „Ci că-î prins de mare dor
 „Ca se meargă plutitor
 „Când pe apă 'ntins la soare,
 „Când sub apa curgătoare
 „Până 'n Dunărea cea lată,
 „Pân' in mare tulburată ? ”
 Bine vorba nu sfirșia,
 Vaî de lume!—amar de ca!
 Buzduganul se 'nvirtea,
 Ca un vultur s'abătea,
 Pe pagâni îi și turtea !

Apoi mîndrul căpitan
 Care-î dicu Stroe Plopan,
 La copilă se ducea
 Și cu drag așa-î graia :
 „Cine 'mparte, parte'și face
 „Cum-î e dorul, cum îi place.

„La Tatarî am împărțit
„Buzduganu-mî oțelit.
„Ție, dragă fată mare,
„Îți facû parte de scăpare,
„Eară partea ce'mî fac mie
„Ești tu, draga mea soție.“

Copilița ce țicea ?
Sciû că nu se mai bocea.
Peru 'n față-și aducea,
Cu voinicul se ducea.
Fie calca lor ușoură,
Cu foc lin la inimioară
Cum e scris, cum e menit
Când e timpul de iubit.

OSTAŞII NOSTRI

BALCANUL SI CARPATUL

Balcanul și Carpatul la Dunarea mareașă,
Ca doi giganți naprasnici stau astăzi față 'n față
Ș'aprinși de dor de luptă, cu ochii se mesoară,
Cu glasul s'amenință, cu gîndul se doboară,
Dicînd: „Nu pot să se'ncapă doi pădoși într'o teacă!
„E scris din noi doi unul în pulbere se treacă!”

Balcanul cel fanatic, muncii de aspră ură,
Nu știe să se'ngrădească selbatică lui gură,
Și dice cu trufie: „Carpatule vecine,
„De nu pleca-vei fruntea amar va fi de tine,

„Căci râpești-voiu grabnic din plaiurile'mi nalte
 „Torente 'necătoare deprinse ca se salte
 „Din maluri peste maluri, din munte peste munte,
 „Se bată-a tale coaste, s'acopere-a ta frunte,
 „Se facă într'o clipă ca se dispară din lume
 „Că-a tale stînci și codri, cū-ai tei copii și mune!”

Carpatul scoate-un freamel teribil de urgie,
 Mișcând coama de codri, ca leul în mînie,
 Și'n clocol lung răspunde: „Balcan-a ta trufie
 „Arată că tu asta-ți cădută ești în pruncie.
 „Nevoe ai de-o cărjă ruina'ți s'o supoarte,
 „Căci ești acum, sermane, ajuns la prag de moarte.
 „Ai fost odinioară gigant prin înălțime,
 „Amar prin fanatismu'ți, puternic prin cruzime!
 „Ai revarsat pe lume și groază și rușine,
 „Și te-ai scaldat în sânge pîn'ce-ai dat peplu cu mine.
 „De-atunci ai trecut seculi!... Strivita omenire
 „S'au dăstăptat, și numai tu stai în adormire,
 „Ademenit de visuri nebune și trufașe,
 „Făr'a petrunder norii care te țin în fașe!
 „Orb urieș! cu cărja tu genele'ți ridică
 „Și vești l'a tale poale călă umbra'ți e de mică!
 „Ești șters din cartea lumii, tu care din vechime
 „Stai rezemat în somnu'ți de-o putredă marine!
 „Și vrei se fii în lanțuri popoarele creștine?
 „Și vrei, Balcan gârbov, cū se me 'nchin la tine?”

„Dar n'auđi cum te ride și Dumărea și Marea?
 „Deviza la'î *selacia*, ș'a mea *neutărnea*!“
 Cum țieu, doi vulturi ageri, șburând din virf de munte,
 Se 'nalță până 'n ceruri și scotă țipele crunte.
 De pe Balcani e unul și din Carpați e altul...
 Mult rapide le'î șborul, mult crâncen le'î asaltul,
 Căci se isbesei ca fulgeri la luptă-ueigătoare!...
 Intinsele lor aripi se bată lucind la soare
 Ș'a lor cumpite ghiare și pliseuri oțelite
 Iși dau loviri de moarte și răni își facu cumpite.

De-o dată cade unul din vulturii dușmani:
 E vulturul prădalnic din barbarii Balcani,
 Și'n patru părți a lunei șboru smulsele lui pene!...

 Și cântă libertatea pe maluri Dumărene.

Mirceașii, 14 Mai 1877.

II

PENEȘ CURCANUL

„Plecat-am noă din Vastu
Și cu sergentul dece,
Și nu-i era, deă, nimeru
În pept inima rece.
Voișii ca șoinul cel ușor
Ce zboară de pe munte
Aveam chiar pene la picior,
Ș'aveam și pene 'n frunte.

Toți Dorobanți, toți căciulari,
Români de vișă veche,
Purtând opinci, suman, Țari
Și cușma pe-o ureche.
Ne dase nume de Curcani
Un hătru bun de glume,
Noi am schimbat lângă Balcani
Porecla în Remme!

Din câmp, de-acasă, de la plug
Plecat-am astă vară
Ca se scăpăm de Turci, de jug
Sermana scumpa țară.
Așa ne spuse'n graiul seii
Sergentul Mătrăgună,
Și noi ne-am dus cu Dumnezeii,
Ne-am dus cu voce bună.

Orî cine 'n cale ne 'ntâlnea
Cântând în gura mare,
Stătea pe loc, s'adimenea
Cuprins de admirare;
Apoi în treacăt ne 'ntreba
De mergem la vr'o nuntă?
Noi răspundeam în hohot: ha,
„Sburăm la luptă cruntă!”

— Cu ȱile mergeȱi, dragii mei.
 „Și se veniȱi cu ȱile!”
 Diceauȱi atunci bȱtrini, femei
 Și preoȱi și copile;
 Dar cel sergent fȱr de musteȱi
 Rȱcnea: „Se n'aveȱi teamȱ
 Romȱnul are șapte vieȱi
 „In pȱeptu-i de aramȱ!”

Ah! cui ar fi trecut prin gȱnd
 Ș'ar fi creȱut vr'odalȱ
 Cȱ mulȱi lipsi-vor in curȱnd
 Din mȱndra noastrȱ ceatȱ!
 Priviȱi! din noȱ caȱi eram
 Și cu sergentul ȱecu,
 Rȱnas'am singur cȱ... și am
 In pȱept inima rece!

Crud e cȱnd intrȱ prin stejari
 Nȱprasnica secure
 De-abate toȱi copacii mari
 Din fahica pȱdure!
 Dar vai de-a lunei neagrȱ stea
 Cȱnd moartea nemiloasȱ
 Ca'n codru viȱ pȱtrunde 'n ea
 Și cȱnd secura-i coasȱ!

Copii! aduceți un ulcior
De apă de sub stîncă
Se sting pojarul meu de dor
Și jalea mea adîncă.
Ah! ochi-mi sînt plini de scînteii
Și mult cumpelit me doare
Cînd me gîndesc la frații mei
Cu toți periți în floare.

Cobuz ciobanu 'n Calafat
Cînta volos din fluer,
Ear noi jucam hora din sat
Rîdînd de-a hoamei șuer.
De-odal' o schijă de obuz
Trăsnind, ... mîncea-o-ar focul!
Relează capul lui Cobuz
Ș'astfel ne curmă jocul.

Trei zile 'n urmă am resbit
Prin Dunărea umflată
Și nu departe-am lăbărit
De Plevna blestemată.
În fața noastră se 'nalță
A Griviței redută,
Balaur crunt ce-amenința
Cu ghiara-î neveçută.

Dar și noi încă o păndeam
 Cum se pândesle-o fiară,
 Și tot chiteam și ne gândeam
 Cum se ne cadă 'n ghiară?
 Din țiori în țiori și Turei și noi
 Sverleam în aer plumbii
 Cum svêrli grăunji de popușoi
 Ca se hrănesei porumbii.

Și tunuri sule hubueă...
 Se clătina pământul!
 Și miî de boambe vijicau
 Trecând în sbor ca vîntul.
 Ședea ascuns Tureu 'n ocol
 Ca ursu 'n vizunie.
 Pe când trăgeam noi tot în gol,
 El tot în carne vie...

Ținteș era dibaciū lunar
 Căci toate-a lui ghiulele,
 Loveau turescul furnicar,
 Ducând moartea cu ele.
 Dar într'o di veni din fort
 Un glonte, numai unul,
 Și bietul Ținteș cădu mort,
 Imbrățișându-și tunul.

Pe-o noapte oarbă Bran și Vlad
 Erau în sentinele.
 Ferbea vîzduhul cu un iad
 De boambe, de șrapuele.
 În dîori găsit-am pe-amîndoi
 Taiași de iatagane,
 Alături cîm moviloii
 De leșuri musulmane.

Sermanii! bine s'au luptat
 Cu litfa cea păgîmă,
 Și chiar murind ei n'au lăsat
 Se cad' arma din mînă.
 Dar ce folos! ceata seîdea!
 Ș-acuma remăsese
 Cinei numai, cinei flăcîi din ea
 Și cu sergentul șuse!...

Veni și dîoa de asalt,
 Cea dî de sînge udă!
 Părea tot omul măi înalt
 Fașu cu moartea crudă.
 Sergentul nostru, puîu de zmeu,
 Ne dis'aste envinte;
 „Cît n'om fi morși, voi cinei și eu
 „Copii, tot înainte!“

Facend trei cruci, noi am respuns :

„Amin! și Doamne-ajută !”

Apoi la fugă am impuns

Spre-a Tureilor redută.

Alelei! Doamne, cum sburaū

Voinicii toți cu mine!

Și cum la șanțuri alergau

Cu scări și cu fașine!

Eată-ne-ajunși!... încă un pas.

Ura! 'nainte, ura!...

Dar mulți rămănu fără de glas.

Le'nchide moartea gura!

Reduta 'n noi răpede-un foc

Cât nu'l începe gândul.

Un șir întreg s'abate 'n loc

Dar altul îi ia rândul.

Burcel in șanț moare zdrobind

O tidvă pagăncască.

Șoșmu 'n redau caule răcnind:

„Moldova se trăcască !”

Doi frați Călini, ciunțiți de vii.

Se svireolescū în sânge;

Nici unul însă, dragi copii,

Nici unul nu se plânge.

Atunci viteazul Căpitan,
Cu-o largă brazdă 'n frunte,
Strigă voios: cine-i Curean
„Se fie Șoim de munte!”
Cu steagu 'n mână, el sprintenel
Viu sue-o scară 'naltă.
Eă cu sergentul după el
Sărim de la olaltă.

Prin foc, prin spăgi, prin glonți, prin fum,
Prin miș de baionete,
Urcăm, luptăm... cală-ne-acum
Sus, sus, la parapete.
Allah! Allah! Turcii răcescu,
Sărind pe noi o sulă.
Noi punem steagul Româneșe
Pe crâncena redută.

Ura! măreț se'naltă 'n vînt
Stindardul României!
Noi însă zاعم la pămînt,
Căduți prada urgiei!
Sergentul moare șuerând
Pe Turci în risipire,
Ear căpitanul admirând
Stindardu 'n filfire!

Și eă când ochii am închis,
 Când mî-am luat osinda:
 „Ah! pot se mor de-acum, am dîs,
 „A noastră e isbînda!“
 Apoi când carăși m'am trezit
 Din noaptea cea amară,
 Colec pe rîni eă am găsît
Virtutea Militară!...

Ah! da-o-ar Domnul se-mî îndrept
 Accastă mână ruptă.
 Se-mî vindec rînile din pept,
 Ear se nîc 'ntore la luptă,
 Căteî nu-î mai scump nimică az
 Pe lumea pămîntescă
 De cât un nume de viteaz
 Și mórtea vilejească !

Mîreștî, August, 1877.

III

SERAGENTUL

Pe drumul de coaste ce duce la Vaslui
Venia nu om, cu jale dicând in gândul lui :
„Mai lungă-mi pare calea acum la 'ntors acasă...
„Aș vrea se sbor, și rana din pulpă nu me lasă!”
Și bietul om slab, palid, având sumanul rupt
Și o căneșă ruptă bucăli pe dedesupt,
Pășea trăgând piciorul inel, dar pe-a lui față
Sbura ca o lumină de glorie mareață,
Și 'n ochii lui de vultur adinei, vioi și mari
Treceau luciose umbre de croi legendari.
Opinea-i era spartă, căciula defundată
Dar fruntea lui de raze părea încoronată.
Calică-i era hațna dar streluceau pe ea
Și crucea Sfântul Gheorghe ș'a României Stea.

Românul venia singur pe drumul plin de soare
 Când călă că aude fanfare sunătoare
 Și vede nu departe în fața lui venind
 Un corp de oaste mândră în aur strelucind.
 Erau trei batalioane de garda 'imperatească
 Mergând voios la Plevna cu dor s'o cucerească.
 În frunte-i Colonelul semeț, pe calu-i pag,
 La bravii sei tovarăși privea ades cu drag,
 Și inimă în peptu-i bătea cu foc, deșteaptă,
 Căci el visa, privindu-i, la lupta ce-i așteaptă.

De-odal' el dă cu ochii de surbedul Român
 Ce stase 'n loc la umbră, sub un stejar bătrîn,
 Și mult se minunează și nici că-i vine-a crede,
 Când crucea Sântul Gheorghe pe simul lui o vede.

Ș'oprește regimentul, ear bravul Colonel
 Se 'nclină la drumețul, s'apropie de el
 Și-i ȳice cu blândeȳă: — De unde vii, străine ?
 — Vin tocmăi de la Plevna. — Cum e acolo? —

[Bine.

— Dar aste decoraȳii cum, cine ȳi le-au dat ?

— Chiar Donmitorul nostru ș'al vostru Imperat.

— Dar pentru care fapte? — Știū cū?... Ci cū

[drept plată

„Că am luat cū steagul redutei... și pe dată

„Cu el, strepușl de glonȳuri, ne-am prăbușil în

[șauȳ... ”

— Dar ce rang ai, voinice? — Am rang... de Do-

[robanȳ? —

Atunci Colonelul dănd mâna cu Sergentul,
Se'ntoarcă, dă un ordin... Pe loc tot regimentul
Se'nșiră, poartă arma, salută cu onor
Românul care pleacă trăgând al lui picior.

Miercuri, Decembrie, 1877.

IV

PASTORII SI PLUGARIJ

I

Priviți pe cele dealuri înalte, înverzite,
Pe-acele largi poene cu flori acoperite,
Priviți, străini de lume, păstorii cei Români
Aproape de-a lor turme păzite de-ai lor câni,
Trăind o viață lină în tainica natură,
Cu buciumul în mână, cu fluierul la gură.
Cereasca linpețime, precum într'un isvor,
Alin se oglindește în sufletele lor...

Voi toți care de dinșii ați ris fără muștrare,
Jos capul, o! nemernicilor loviți de admirare.
Un păloș de isbândă există 'n ori ce fer,
În tot păstorul astăzi există-un sentier!

11

Priviți pe cea câmpie frumoasă, roditoare,
Plugarii, muncitorii lucrând în foc de soare.
Pe fața lor cea blândă, pe ochii lor cei vii,
Adie boarea dulce din verșile câmpii.
Sub mâna lor e sapa, hârlețul, coasa, plugul.
Alături cu dinșii stau boii purtând jugul.
Și tot ce-i înconjoară, deal, luncă, șes, isvor,
E pacinic ca blândețea din sufletele lor.

Voi toți care de dinșii ați ris fără căință,
Jos fruntea, o! nemernicilor căzuți în unilință.
O spad'a resbunării există 'n ori ce lanț.
În tot Românul astăzi există-un Dorobanț!

Mirești, Noiembrie 1877.

V

FRATII JDERI

I

È ger, e intuneric! Nori negri duși de vînt
Se târîc pe șesuri, se lasă pe pînînt
Ca aripî uriceșe de paseri nevedute
Ce curăță de sânge vâl, șanțuri și redute.

E viut cu ploae rece și noapte cu flori
Câci umbra e țesutá de fulgeri trăsnilori.
Nu-s însă focuri nalte de-a cerului furtună
Dar fulgeri miî de tunuri ce'n zare crunt detună.

L'a lor lumină roșă în clipă se ivesc
 Mari tabăre de oameni armați ce se pândesc
 Și crâncene redute, și'n dos de parapete
 Văpâi de ochi selbatici, lucrî de baionete.

Românii năi la pele, flămânzi, lipsiți de foc,
 În zănuț lor, sub arme, stați gloată la un loc.
 De moarte și nevoe ridînd cu nepăsare...
 Voinici ei sîntu la lupta, voinici și la răbdare!

—Măi oameni! dîce unul, un șoim de la Bikaz,
 „De mult ne spală cerul cu ploae pe obraz!
 „Măm, cînd s'a face gloată, Jder Neagu, fără veste
 „Frumos a se ne-apară cât Albul din poveste.

—Urit, frumos, alb, negru, eă nu sciū, dar ce sciū
 „Sciū că halal de Turcul ce-oitū înlăhui de viū.
 —Și ce-ai se'î faci, măi Neagu?—Se'î hăituese, fîrtate,
 „Pân' mi s'a usca bine cămeșu de pe spate.”

Toți ridū... dar ce relează de-odată risul lor?
 O bombă vine, - o bombă, al morții meteor!
 Toți vedū moartea cu ochii!... un vael: „Ah mor!...—
 [Cine
 Cine-î ucis?—Eă, Neagu... me duc... ve las cu bine.”

„Sermanul!“ dică Români, grăindu-l trist de-arăndul.
 „Nici c'a-ăvut el parte se-și implinească gândul!
 „Mull a-ă se-l mai boccescă neveste și copile!
 — He!... Dumne-de-ă se-l erte!... ce vre-ăi?... n'a-ăvut
 [dile.

—Dar unde-ă Jder mezinul? — De pază colo 'n șanț,
 „Unde-a-ăvut perit aseară un zmeu de dorobanț.
 —Se-ă spunem, se nu-ă spunem că i-a murit fră-ăiorul?
 —Ba se lăcem mai bine, se nu-l ucigă dorul.

II

În capătul din dreapta al șanțului, în lini,
 Stă singur la o parte un om care suspină
 Căci are-o presimțire ce-ă tot moneșce-a reu
 Și-ă duce, duce gândul măhnit la frate-seu.

El e ostaș de frunte, Jder Nistor, vânătorul
 Ce intră 'n Turci năprasnic cum intră 'n cărd omorul.
 Și-ă place pe câmp neted cu durda se vêneze
 Cumpli-ă Bași-Buzucii și liarele Cerkeze.

De-aseară 'n sentinlă Jder șede tot la pândă
 Gândind la b-ăta-ă mamă cu inima plăpândă,

Visând l'a lui mireasă cu sufletul duios,
Privind la Turei în față cu ochiul scânteios.

Dar vîntul suflă-a carnă, dar ploaia cade'n uide!
Prin hațne pîn'la oase înghețul îl pîtrunde,
Și'ncet el simte somnul că vine pe furis
De'ntinde peste ochi-î un vîl păngeniș.

Jder luptă, umblă, cîntă, nevrînd ca se se culce,
Dar somnu-î varsă 'n crieri beția lui cea dulce,
Și el pe nesimțite invins, întunecat,
Se reazemă de pușcă ș'adoarme clătinat.

De-odată i se pare că vede pe a lui mamă
Ce vine, îl atinge la ochi cu-a ei uafană
Și-î dice: „Te trezește copile, dragul meu!
„Vină dușmanii! te-ajunge prin somn păcatul greii!”

Tresare vîmătorul!... Doi spectri se arată
Nălțându-se prin umbră cu arma ridicată!...
„Ho! fiară, ho!” el strigă, și 'n clipă vii, deștept,
Pe dușmanii îi strepunge cu baioneta 'n pept.

Din doi unul e'un gemel ostează, cade, moare.
 Ear altul cu durerea luptându-se 'n picioare,
 Se 'neruntă, se răpede ca lupul erunt la Jder
 Și-î face-o brazdă largă la braț cu-al seii hamger,

Apoi se prăbușește alături cu mortul.
 Jder țice-atunci, muștrându-l „De ce ți-ai lasat eortul?
 „Și ce cătași, păgâne, aice 'n șanțul meu?
 „Ți-au fost urit de viață?... Amar de capul tei!?”

Și aprig, cu mânie ridică stratu 'n aer
 Se sfarme peptul dușman ce scoate-un jahnje vaer.
 Dar când se dea : „Stăi, frate!” îl țice-un glas iubil,
 „Nu-î drept se dai lovire vrășmașului rănit!”

Jder stă, aruncă arma, s'apropie 'n tăcere
 De Turc, îi leagă rana, alină-a lui durere
 Apoi, când vine țioa, pe Turcul leșinat
 Îl poartă 'n ambulanță țicend : „Poșlim vœnat!”

VI

CAPITANUL ROMANO

Se dase trei asalturi redutei neinvinse,
Tustrele îndrăznețe și crunte, dar respinse.
Și câmpu 'ntreg de sânge acoperit era,
Și, cuib grozav de moarte, reduta fulgera.
In șanțuri trupuri multe grămadă, resturnate,
Și altele strepunse, pe dâmburi acățate.
Formați un erud spectacol ce lumii arata
Cum seie Pedestrasul in foc a se lupta.

Romano Căpitanul de trei ori cu ai seî,
De trei ori ajunsese la șanțuri cel ântei,
Ș'acum, retras de-o parte, stringea coloana-î ruptă,
Cu ea se se arunce de-a patra oară 'n luptă.

De-odată... cine-ar crede!.. un aspru colonel,
Eșind de nu știu unde, pășese drept la el
Și-î dice: „Căpitane, nu-mi place-a la purlare,
„Stai tot in urmă!”

— Cine?.. răcneseu in tulburare

Ostașii lui Romano arși, rumeni pe obraz,
„El! Căpitanul nostru!.. din toți cel mai viteaz!”

— „Tăcere, copii!” strigă Romano la mulțime,

Apoi spre Colonelul c'un aer de mărimă

Se 'ntoarcă, îl mesoară c'un ochi plin de dispreț

Și-î dice: „Colonele, de esti și îndrăzneț

„Pre cât nedrept și aspru, te 'ndemn se vii cu mine

„Se vede de știu la moarte se merg cum se cuvine..

„Copii!.. Zor înainte fal patrule asalt.”

— Ura!.. răspundă ostașii... car el pe calu-i 'nalt

Pornesea înainte, deprins a merge 'n frunte,

Și sboură... dar un glonte, un sol al morții crunte,

Îi vine drept in cale și-î se oprește 'n pept.

Atunce Căpitanul pe cal stând încă drept,

Răcnesea: Colonele!.. departe esti!.. răspunde

„Cine-î in cap și 'n coadă?.. Eă unde... și tu unde?..”

Apoi, sdrobot, el cade și moare lin, zimbind,

Căci vede in redută volnicii lui sărind.

VII

HORA DE LA PLEVNA

Țolo 'n Plevna și 'n redute
Stați păgânii mi și sute,
Stați la pândă lupilați
Ca zăvozi de ceț turbați.
Las' se șandă marți și mieș...
Trageți hora, măi voșnici!

Sus, în tabăra turcească
Dat-ai tusa măgărească.
Răpețigoșii ermi tușesci,¹⁾
Cu ghiulele 'n noi stropesci.

Las' se crăpe, miei și mari...
Trageți hora, măi tunari!

Jos in vale, pe câmpie,
Baș-Buzucii de căsăpie
Și Cerkeji merei cimpliți
Rupū cu dinții din rāniți.

Las' se rupă... rupe-i-ași!
Trageți hora, Călărași!

• Dia, noaptea glonții plouă,
Tot pământu-i ud de rouă.
Nu e rouă din senin,
Ci e sânge de creștin.

Las' se ploae ca din nori.
Trageți hora, Roșiori!

Eaca mă!.. din parapele
Vine-o scroafă ca se fete *)
Opt godacii ș'un godăcel,
Toți en ritul de oțel.

Las' se fete miî de miî...
Trageți hora, măi copii!

Ne-a veni și noi-odată
Di de plată și respală
Să-l aducem la aman
Pe Gaziul de Osman.

Vie!... ura!... la Buleani!
Trageți hora, măi Carcani!

Câl e negru, căl e soare
Moartea șede pânditoare
Și prin șanțuri și prin rîpi,
Și tot bate din aripi.

Las' se bală până mîni...
Trageți hora, măi Români!

VIII

HORA DE LA GRIVITA

Fata lui Gazi-Osman,
Grivița poartă-un colan,
Un colan tot de oțel...
Gîoacă fulgerii pe el.
Alelei! de l'aș lua,
Înapoi nu l'aș mai da!

Mindra 'n cale mi-aș eșit,
Doru 'n mine-aș resădit
Și de-o lună pîn' acum
Resădit me ține 'n drum.
Fa, colanul îi-oi lua
Și 'napoi nu l'oiu mai da!

Puică scumpă de viteaz,
 Nu m'aduce la necaz,
 Că 'ntr'o zi m'oiu da prin loc
 Și te-oiu prinde de mijloc,
 Ear colanul ți-oiu lua,
 Și 'napoi nu l'oiu mai da!

Tu ești viță de păgân,
 Eu sînt viță de Român!
 Bună ești de sărutat
 Dar și eu bun de lupțat!
 Eu colanul ți-oiu lua,
 Inapoi nu l'oiu mai da!

Fa, deschide-mi sinul tei
 Că ți e blând la graiul meu,
 Nu me face se te-aștept
 Și se dau eu line pept.
 Pept eu line de voiți da,
 Deu, colanul ți-oiu lua...

.

Tot așa mări-am grăit!
Intr'o di m'am răpedit
Șam pus mâna pe colan
Și pe fala lui Osman.
Alele! Griviță, fa,
Înapoi nu te-oiu mai da!

IX

MARSUL CALARASILOR

Român verde ca stejarul,
Rid de dușmani și de moarte!
Se'mî trăcească armăsarul
Și prin glonți se me tot poarte!

Suf, voînice și nechează
Ager, falnic ca un zmeu,
Căci am inimă vitează
Și credință 'n Dumnezeu!

Câl 'mî-a sta mâna voînică
Pe-a mea pală oslăgească,

N'au bă grijă de nimică
Țara mea cea Românească!

Suf, voinice, și nechează
Ager, falnic ca un zmeu,
Căci am inimă vitează
Și credință 'n Dumnezeu!

Cu-al meu suflet, cu-a mea pală,
Cu-al meu șoim albit de spume,
În dușmani vom da năvală,
De s'a duce vestea 'n lume!

Suf, voinice, și nechează
Ager, falnic ca un zmeu,
Căci am inimă vitează
Și credință 'n Dumnezeu!

ODA OSTASILOR RÖMANI

Juni ostaşi ai ţerii mele, însemnaţi cu stea în frunte!
Dragii mei vullani de câmpuri, dragii mei şoinari
[de munte !

Am cântat în tinereţe stremozasca vitejie,
Vitejie fără seamăn pe-acel timp de grea urgie
Ce la vechiul nostru nume au adaos un renume
Dus pe Dunărea în Marea şi din Marea dus în lume!

Vin acum, la rîndul vostru, se v'aduc o închinare,
Vin cu inima crescută şi cu sufletul mai tare,

Ca eroi de mari legende, vin se ve privesc in față,
 Voi, neșășitorî de moarte, disprețuitorî de viață
 Ce-ați probat cu-avîntul vostru lunei pusă in mirare
 Că din vultur vultur nasce, din stejar stejar resare!

De la Donn pîn'la opincă, duși de-o soartă norocoasă,
 V'ați legal in logodire cu isbinda glorioasă
 Ș'ați făcut ca se pricepem a trecutului mărime,
 Măsurându-ve de-o scană cu-a stremoșilor nălțime,
 Ș'arătând, precum prin nourî mîndrul soare se arată,
 Cine-am fost odinioară, cine car vom fi o-dată!!

Se trăiți, feciori de oaste! Donnul sfînt se ve ajute
 A strebate triumfalnic in celăți și in redute,
 Ca la Rahova cu tunul, ca la Grivița cu sborul,
 Ca la Plevna unde astăzi cei întei ați pus piciorul,
 Infruntând pe-Osman-Gaziul, și prin fapt de bărbăție
 Ridicând o țară mică peste-o mare 'mpărăție!

O, viteji de viță veche! Audiți in depărtare
 Acel vuet fără nume ce resonă ca o mare?...
 Sîntu bătăile de inimă al întregui neam al nostru
 Ce adună și noapte dorul lui cu dorul vostru,
 Sîntu vîrsările de lacrimî pentru-acel care se stinge,
 Sîntu urările voiaose pentru-acel care invinge!

O! Români, în fața voastră, colo 'n tainica cea zare
 Vedeți voi o rază vie care 'ncele, 'ncele rosare
 Strebătând prin umbra deasă de lungi seculi adunată?
 E voiosul fapt de dîoă mult dorită, mult visată,
 E lumina re'nvierii, e luceaferul sperării,
 E triumful luptei voastre, soarele neafărării!

Dragii mei! din focul luptei oțeliți când veți întoarce
 La cămin unde Românea asteptând, suspină, toarece,
 Tot poporul: rudă, frate, soră, mamă și părinte
 Ca la Domni, cu pînă și sare, vor oși voi 'naintele.
 Căci din voi fiește care poartă 'n frunte o eumă
 Și de gloria de astăzi și de gloria strebună!

Pas dar! pas tot înainte! timpul vechiî din noî zîoreșce!
 Viitorul României dat-aî mugur ce'ncolșeșce!
 O, copii! de voi sint mîndru, sint acca mîndrie mare
 Care creșce cu mîrirea unui neam în deșteptare.
 Mi-am vîdut visul cu ochii, de-acum pot se mor ferice!
 Astăzi lumea ne cunoașce: *Român*, țice, *Viteaz*, țice.

XI

EPISTOLA GENERALULUI FLORESCU

Ăn nice, vrei se afli ce fac și cum trăiesc
În cuibul singuratic în care me găsesc
De parte de-ale lumii petreceri variate,
Cu intrigă de tot soiul amar învenimate?
Me'ntrebi cum nu iau parte la lupte sgomoloase,
Politice numite... dar nepoliticoase?

Cum eă, odinioară de lume iubitor,
Eă pasere pibégă, eă vecinic călelor,
Mf-am strins acum aripa de cale ostentă,
Și stău în nemișcare ca apa'n loc oprită?

„Aceasta-î o enigmă ce vrei ca s'o esplic?
 Prea bine!... *Cer cuvîntul, dup' obiceiul, și dic:*

„Ce fac?“ — Pe scena lumii privește cum se lipesc
 Invidia dușmană de tot ce strelucese
 Și'l roade ca un verme ascuns sub un stejar
 Cercând ca se'l restoarne cî-al seî venin amar.

„Cum viețuese?“ — Ca omul ce fapte mari visează
 Și scumpe suvenire de prin trecutul vîenează,
 Ca se'și mîngăie mîntea de proasta comedie
 Ce-o joacă interesul și trista mișelie.

Iubiam o-dală lupta... dar lupta cea leală
 Pentru-o idee mare, frumoasă, triumfătoare,
 În care luptătorii cu inima 'ndrăsneață,
 Prin arme fără pală se alacau în față,
 Numind ori-ce lovire pîedîșă: *felonie,*
 Și oarba elevire: *bălbosă infamie!*

Acum, în loc de arme curate, lucitoare,
 Ei ved că se preferă hulirea mînjitoare.
 Ori-cine stă 'n arenă de tînă are parte...
 Ei, nedeprins cu tîna, me țîn de ea departe

Ș'aștept se ved sub trăsnet hidoasa pocitură,
Care-a sădit în țeară invidie și ură.

Pe când eram noi tineri, Florescule, unice,
Pe când ori-ce sperare muria, născând, aice,
Avut-am un vis mare, o nobilă dorință,
De-a scoate România din trista miliniță
Prin jertfe, prin virtute, prin strinsă înfrățire...
Toți într'un gând, cu toți uniți într'o simțire,
În batalionul sacru voioși ne luam rându',
Și fie-care 'n parte e'un dor își hrănea gândul,
Eu, se deștept prin cânturi mărirea strămoșească,
Tu, se re'nviu pe lume armata'i vilejească.
— Dor tăinic, vis feerie, sublimă nebunie,
Avânt semeț și fahnic de fahnică junie! —

Atunci al nostru suflet prin nori luându'și zborul,
Cu aripa'i ușoară lovă chiar viitorul,
Și ori-ce stavilă naltă, fantasmă 'ngrozitoare,
Periau în ochii noștri ca negurile 'n soare.

Și călă că prin muncă și anii de stărnință,
A dat și floră și roadă puternica'i credință.
Din sinul țerii noastre o mindră oaste-apare,
Menită ca se 'ntreacă a lumii așteptare,

Prin fapte glorioase din timpî de altă-dată...
 Ea sboară 'n foc, și ese cu fruntea 'ncoronată.

O! ce mîndrie mare simțit-ai tu ea mine!...
 Dar ce amărăciune s'a revărsat în tine,
 Vedînd feciorii noștri pășind marel' înainte,
 Și tu... uîtat de-oparte, tu, bunul lor părinte!

Noi toți, din depărtare, pe-al morței câmp de pradă,
 Cătam a zări 'n soare lucind bătrîna'ți spadă,
 S'a noastră ostășime, în foc iuțindu'și pasul,
 Doria, cerea, prin tunuri ea se'ți audă glasul,
 Căci astă vie, jumă, eroică armată,
 Sub Cuza și sub Carol prin tine-a fost creată,
 Și fie cu dreptate se cuvenia onorul
 Frunțaș de-a fi în luptă, tu, organizatorul!

Și însă tu, victimă de-o oarbă prigonire,
 Ai fost ea un netrebnic lăsat în părăsire!
 Netrebnic, tu netrebnic!... De când, o! Doamne,
 ['n lume

Lumina zilei poartă al nopței negru umne?
 De când netrebnic este acel ce cu iubire
 Consacră-o viață 'ntregă l'a patriei mărire?

De când netrebnic omul cu inimă măreață,
Ce'n lupta pentru țeară oferă braț și viață ?
De când netrebnic șeful ce, ori cum bate viulul,
Iși apără stindardul și'si ține jurământul ?

Amice, fii în pace, alină-a ta durere ...
În tot oșleanul astă-zi tu vezi o mîngăiere,
Căci astă-zi tot Românul cunosc, sînte 'n sine,
Că arma stremoșească s'aû aseuțit prin tine ...
Și când privești stindardul cu ochi plinî de umire,
Stindardul vii tresare cu-o mîndră fillire! ...

Mîreștii, 4 Ianuarie, 1876.

LA TURNU-MAGURELE

LA TURNU-MAGURELE

SCENA ÎN VERSURI

(REPRESENTATĂ ÎN AJUTORUL OSTAȘILOR RĂNIȚI)

PERSONAGI

ADELA, tineră veduvă.

HORCEA, sergent de Dorobanți.

DOCTORUL,

Teatrul reprezintă o cameră mică și simplu mobilată. — Ușă în fund, altă ușă în stînga și o fereastră în dreapta. — În fața scenei, mai în dreapta, o masă și un scaun de lemn alb.

SCENA I

ADELA, (sfișind de scris un rîvnăș, îl sub-scumnează
dicînd :)

„Amica ta, Adela... în Turnu-Măgurele...
Treî pagine tiesite !... Ce am mai scris în ele ?

(Citește :)

„Scumpa mea Nataliță!... ar fi un spectacol curios pentru tine de a me vedea pe mine, o elegantă deprinsă a trăii în saloane lusoase, locuind acum într-o odăiță goală și purtând costumul ambulantei... Cu toată această schimbare însă, nu poți crede, iubita mea, cât sînt de mulțumită!... Eă, o linară veduvă, inconșturată de adoratorii patentați din București și din Iași, și espusă a auzi în toate zilele aceleași declarații monotone de amor, me sînt astăzi mai demnă de poziția mea înaltă în societatea română sub nobila hațmă de soră de caritate. În capitalele noastre eram asurzită de falsele suspine ale comediei lumesei; aici sînt umnită de adevăratele suspine ale suferinței, și pe cît acolo inima mea era nesimțitoare pe atît aici ea bate și crește animală de un nobil devotament... Am sub veghiera mea un junc căpitan rănit, foarte interesant... La asediul Plevniî, sermanul a primit un glonț în brațul drept și nu ne e teamă că va fi nevoie de o amputare... Ferească-l Dumnezeu de o așa nenorocire! Sergentul lui, un viteaz din al 13-lea regiment de Dorobanți, bun, simplu, cam original și cu numele de Horcea, plînge ca un copil cînd se gîndesc „cî o se remînc căpitanul lui ciunt... Eă însuși me iultor la această idee, căci încep a avea pentru scumpul meu rănit o afecțiune de soră... Te

„Ved însă zimbînd și clătîind din cap, dar te pof-
dese se nu li nebună și se nu'ți inchipuesci ro-
manuri... etc... etc.”

(Ușa din fund se deschide... Adela strînge serisoarea, o
pune sub plie și scrie adresa pe ea).

A! se deschide ușa... sergentul Horcea vine...
Se pun în plie serisoarea... Acum adresa... bine!

SCENA II

ADELA. - HORCEA, (intră prin fund, se oprește lângă uși,
face salutul militar și tușese).

HORCEA.

Huuu!

ADELA. (se zcoală și se întoarce spre Horcea).

HORCEA.

Dorose simțiale.

ADELA.

Ce face Căpitanul?

HORCEA.

Te 'ntreabă, dăduență, g'oltează greș, sermanul.

ADELA.

Se simte mai rău astăzi?

HORCEA, (face și 'și mușcă musteața).

ADELA, (ingrijită).

Respunde...

HORCEA.

Așa 'mi pare.

ADELA.

Cum?

HORCEA.

Apoi, cum s'ar dice, îl arde-un pojar mare...

ADELA.

La rană?

HORCEA.

Și sub coastă, colea, la inimioară...
 Scii... inima înjesece când n'are sorioară,
 Și deii... se nu te superi... dar eii încep a crede
 Că mult mai reii e bolnav când bietul nu te vede...

ADELA.

Creii?

HORCEA.

Creii... ades me 'ntreabă pe mine'n aiurire
 De estii, ca in poveste, o zină de iubire...
 Un heruvim, un ânger... mai scii eii câte-mi
 [spune?...]

Estii ânger, dudneucă?

ADELA, (zimbînd)

Nu cred.

HORCEA.

Mare minune!

Apoi de ce însiră tot ast-fel de cuvinte?

ADELA.

El... are ferbințeală și-î... amețit de minte.

HORCEA.

Oare?... așa se fie?... Eă mul dan cu gândul
 Că poate, fiind tinăr, și lui i-a venit rândul
 Se cadă 'n slăbiciunea de fire omenească.
 Se... cum facă toți flăcăii din lume... se iubească.

ADELA (răpide).

Pe cine?

HORCEA (in parte).

Măi, că iute a întrebai pe cine?
 (tare) Pe cine, el o știe... eă știu că nu pe mine.

ADELA, (cade pe gânduri).

HORCEA (in parte, privind-o).

Na! aū căduț pe gânduri acum și puiculița...
 Cu mîere, cum se vede, îi atinseu gurița.

ADELA.

Eau spune-mî: fost'aū astă-dî chirurghu 'n ambu-
 [lanță?

HORCEA (posomorindu-se)

Aū fost.

ADELA.

Au vedut rana?... și are el speranță,
Că ea se va închide prin simpla vindecare?
Și n'a fi trebuință de-o crudă operare?

HORCEA.

Chirurgul cam pe gânduri eșit-ași astă dată
Căci i-au părut lui rana mult mai înflăcărată.
L'am întrebat ce crede?... Nu mi-au răspuns nimic,
Dar clătina din capu-i... și, zeu, mi-e tare frie.
(Indușogindu-se) Sermanul Căpitanul, un bujorol în
[floare
S'ajungă ciunt, drăguțul!... de-a sei, se sei că
[moare!

ADELA (in parte).

Se moară— o! Doamne sfinte!

HORCEA.

A! Hală i-ar-se-i hală

Chirurgi! ei nu știu alta decât se lafe 'ndată
Și brațe și picioare cu arma așușită...
Doar brațul nu e creangă și emul nu-i răchită...
Eu îl cunosc, ducă, pe Căpitan... mai bine
S'ar împăca cu mărtea decât cu-așa rusine.

ADELA.

Dar, dac'ar fi nevoc numai decât... Ce-ai face
În locul lui chiar însuși?

HORCEA.

Eu? deî, mai bine 'mî place
 Se merg pe ceea lume întreg, cu cap, cu toate,
 Decît o viață lungă se fiî un trunchiî cu cioate.

ADELA.

O seiî; așă-î Româmul, nepăsător de viață;
 Dar lângă-amărăciune mai este și dulceață;
 Dar dacă-î crud de-a perde un braț, acea durere
 Nu poate se găsească pe lume-o mângăere?
 Rănitul nostru-î june; din pragul tinereții
 El poate se privească la bucurile vieții,
 Plăceri, considerare, familie, iubire...
 La toate are dreptul viteazul se aspire.

HORCEA.

O fi, însă stejarul amar se oferece
 Când apriga secure de crengî il despărtece,
 Și crede-mă, dăducă, Româmul e de milă
 Când n'are cu ce strînge la sinu-î o copilă.
 Atunci nu-î mai rămîne decît se se slîrșească,
 Său... alte două brațe pe lume se găsească...
 Hei! când ai vrea, dăducă, se-î faci cu el po-
 [mană...

ADELA.

Eu? cum?

HORCEA.

Esti bună, bună de pus, zeii, chiar pe rană.
 Ai două brațe... dă-le in dar lui Căpitanul,
 Și ast-fel, numai ast-fel, i-ai indulci aleanul...
 Le dai?... Aud?... Duducă, ascultă-me pe mine.
 In locul dumatăle-le-ași da eii ca mai bine.

ADELA.

Dar cum vreii cu-a mea milă se-î cad eii lui nă-
 [paste

HORCEA.

Năpaste! Dec-mi Domnul și mie tot de aste!
 Audii? năpaste — o floare frumos imbobocită...
 Dar unde se mai află mai veselă ursită?
 Năpaste! (o privesco cu admirare) Căpitanul și eii am fi
 [in stare

De brațele-amendouă se cerem o scurlare
 De-am sci că ne așteaptă o ast-fel de respătă.

ADELA.

Dar bine, Horce dragă, gândește încă-o dată:
 Cuvine-se chiar însă-mi se cere de a-î propune?...

HORCEA.

Ba nu, ferească sfîntul!... Eii, de 'nvoesci, i-oii
 [spune

Că dacă-a perde brațul și n'a vrea ca se moară,
 I-a da brațele sale in schimb o Zinișoură.

ADELA.

Și ar primi ?

HORCEA.

N'ai grijă... haît, cu nepusă masă:
 Ba ș'a juca drăgața, rînil' cum e, prin casă.
 Ce vrei? Așu-î Românul când strechia 'l lovește;
 Când inima dă mugur și muguru 'nfloresce.

ADELA (ridînd)

Glumei ești.

HORCEA.

Glumei, însă... cum găsești gluma ?

ADELA.

Bună.

Dar... ca se schimbăm vorba.

HORCEA.

S'o dăm pe-o altă strună ?

(în parte) Se vede c'am scindil'o cî-a mea avocăție.
 De! nu m'a făcut mama mehenchiu în limbuție.
 Păcat!

ADELA.

Știi că împreună ați fost răniți o dată;
 Ear cum, și când, și unde nu mî-ai spus încă...

HORCEA.

Eată

Cum s'a întîmplat, duduică: Trecuse-o septemînă
 De când eram în harlă cu Lilla cea păgână,

Lupând cum lupă Zmeul cu Badea-Născărăvanul.
 Far când în faptul dălei ne-am cercelat dobânda
 Cu-o rană fie-care își măsura isbânda.
 La braț Căpitanușul avea o 'mpușcătură
 Și cu, coala pe frunte, această lovitură.
 Dar fie! eram mândri ca leul-paraleul
 Când am adus în lagăr cel bun... ce-i die trofeul !

ADELA (entusiasfă).

A! bravo, bravo, bravo, Români de vitejie!
 (Fimindu-se) Ah! inima mea creșce în veselă min-
 [drie...

Și simt... și simt... (plânge).

HORCEA.

Dueneă... ce plângi?... Da nu mai plânge...
 (în parte) Când ved plâns de femei, un nod colca
 [me strânge.
 uimit] Tot plângi?...

ADELA.

Nu e nimic, și nu bagă de seamă.
 (dându-i batista ei) Voinice, de la mine primesce-astă
 [năframă
 Și-mi spune, cine ast-fel te-au încrestat în frunte?

HORCEA.

Un Turc nriț și negru, ualt, țcapăn cât un munte.
 Vroia se-ni laie capul lovind cu cataganul...

ADELA.

Și cum scăpași ?

HORCEA.

Vădut-aî cum erapă 'n cinei hostanul
 Când îl isbeseî d'o peatră?... Așa i-aî crăpat capul
 Când l'am pocnit cu stratul în lidvă pe arapul.
 S'aî dus pe ceca lume în raiū se facă jaturî
 Prin munși de baclavale și dealurî de pilafurî..
 Dar ce staî eî la vorbă și dirdiū ca o babă?
 La doftorul cel mare alerg căl maî în grabă
 Se vie-aice însuși, pe Căpitan se'l vadă
 Căcî cel chirurg la vorbă nu are de loc nadă.

ADELA.

Alcargă... și la postă se dai astă scrisore,
 Te rog.

HORCEA.

Prea bine, adă ; me duc într'o 'ntinsoare.
 (se oprește la ușa din stînga).
 Dducă... (arată spre ușa din fund) El te-așleaptă... Fă
 [ađî o faptă bună...
 Și cel de sus pe frunte îi-a pune o cunună.
 (ese prin stînga)

SCENA III

ADELA.

Ce oameni! Ce natură frumoasă și bogată!
 Ce inimă vitează și simplă și curată

Se bate 'n aste sinuri când e nevoa 'n țeară !
 O! nu, nu România nu poate 'n veți se peară
 Cât are pentru pază o verde seminție
 Cu suflet așa mare, cu minle-atât de vie!
 Nu! in zadar pe față-ți invidia străină
 Cereat-ați s'o mănjească cū-otravă și eu tină.
 Infamii elevitorii, vrăjmași ai României,
 Sîntu inerași de-acuma cu ferul infamiei,
 Căci le-ați răspuns Românul cū-a sa disprețuire
 Prin fapte glorioase ce mergu la nemurire!...
 Aice, lângă mine un tiner erou zace
 In ghiarele durerei... sermanul!... dar ce face?

(deschide puțin ușa din fund)

Doarme!... cât e de palid!... Ce tainică tristeță
 Pe fruntea lui e'ntinsă!... Ce aer de nobleță,
 Ce aer de mărire câștigă o ființă
 Căduță pentru țeară in crudă suferință!...
 Ah!... trista lui privire adine me'ndușează...
 Ce-aud?... suspină?... poate că el acum visează
 La mine... me iubesc!... și eu... oare 'n iubire
 Putut-ați se se schimbe a mea compătimire?

(cade pe gânduri)

SCENA IV

ADELA, HORCEA (intră tulburat)

HORCEA.

Du-luceă, du-luceuță...

ADELA.

Ce este ?

HORCEA.

Nu e bine,

Am intelesit chirurgul... (oțărindu-se) Vai! simt fiori
[prin vine.

ADELA.

Chirurgul ?

HORCEA.

Dar, chirurgul, casapul, ciocârtașul
Mi-au spus că amputează chiar astăzi păținașul,
Că-i leună de gangrenă.

ADELA (spūricată)

Gangrenă ! vai de mine !

Gangrena-i moarte !

HORCEA (perdut)

Moarte !... se moară... Cine ? cine ?
Eu ? eală-me... sint gata !... dar el ?... O ! Doamne
[sfinte !
Ce fac eu fără' de dînsul ?... Ce spun fal seî pă-
[rinte ?..

ADELA.

Dar ce se facem, frate ?

HORCEA.

Ascultă... Ești creștină...

De mi vrei s'af muștrare c'af fost cumva de vină,
 Aleargă lângă dînsul și-î spune ce-î sei spune,
 Ca se-l îndupleci soartei amare-a se supune.
 Vorhesece-î romănesc, grăesce-î franțuzesce,
 Cum ți-a veni mai bine, dar mi-l adimenesce
 Rugându-l și dicîndu-î că 'l vei iubi mai tare
 De-a vrea ca se asculte pe doftorul cel mare.

ADELA.

Dar... Horcea...

HORCEA.

Duducență... lumină... floarea vie.
 Mergi, scapă-l de la moarte și me dău rob...

ADELA.

Ei!... fie! (intră în fund).

SCENA V

HORCEA (cîntînd prin ușa din fund)

Euf'o!. puicuța merge... când pasă, când s'opre-
 [sece...]

S'apropie de patu-î... El s'af trezit, zimboșce,
 Af și uitat durerea... O! farmec de muțere!...
 Femece-î, ei-că, floare de leac pentru durere...
 Ce spunî ei oare? (ascultă) N'aud... de-aprôpe îi
 [șoptesce...]

Ea pare că îl roagă... dar el se 'mprotivesco...
 Ea plânge!.. Na! chirurgul de-acum poate se vie.
 În lacrimi de femeie chiar ferul se mlădie...
 Viteazul, leul, zmeul e 'nvins de-o păpușică...
 El îi sărută mâna... Ce mână mitilică!...
 Și caca!... Ce-mi vedă ochii?... și ea... ea îl sărută
 Pe frunte?... Ha!il, acuma logodna-î și făcută.
 Dar... călă și chirurgul!... pei drace!... El sosesc
 Ca noul pe soare când cerul strelucesc.

SCENA VI

HORCEA, ADELA (intră tulburată)

ADELA.

Ah! Horce, mergi degrabă... Te chiamă, el te
 [chiamă...
 Chirurgul este gata... Eă nu pot sta, mi-e teamă.

HORCEA.

Dar bîetelul Căpitanul primesc se-l...

ADELA

Primesc.

HORCEA.

Me duc... ah! duducașă, mult el te mai iubesc!
 (ese)

SCENA VII

ADELA (cade pe scaun).

O! Doamne!... ce durere, ce groază pentru dînsul
Se simtă ferul rece lăind un os într'insul! ...

Fiorî înî trecî prin erieri... nî-e inima de ghiţajă...

A!... ce s'aude?... geme?... aş da chiar a mea viajă

Ca se'l scutesc, sermanul, de chinuri... ah! ear

[geme? ... (ascultă)]

Ba nu, me 'nşcală spaîma... El rabdă... nu se teme.

Cum aş voi se intru... (s'apropie încat de uşă) se-î

[şterg uşor pe frunte]

Sudoarea ingheţată a suferinjei crunte,

Se-î şin pe braşe capul, s'aşint a mea privire

În ochii lui, şubitul, cu toată-a mea şubire ...

Dar nu pot... n'an curajul... d'abia ştaî pe picioare.

(vine şovăind de se reazîmă de masă).

SCENA VIII

ADELA, DOCTORUL (intră prin ştinga).

ADELA.

A! Domnul doctor...

DOCTORUL (înechinîndu-se).

Doamnă, sergentul dinioare

Mi-aş spus c'aşî vrut îndată ca se alerg aice.

ADELA.

Eu ?

DOCTORUL.

De-am putul pricepe ce ai voi amî dice.
Chirurgul vrea se facî o amputare ?

ADELA.

— Aşa e.

Ve rog se treceîi iute alături 'n odae.

DOCTORUL.

Me duc... dar mai nainte primiîi astî hîrtie
Şi astî culioară... (intrî in camera din fund).

ADELA (deschide serisoarea)

Maiorul!... Ce imî serie ? (citesce rîpide).

„Iubitî cumnîţicî! „Mîria Sa Donnitorul
„a acordat Cîpitanului şi sergentului incre-
„dinţîi ingrijirei d-tale, decoraîia *Steaua Ro-*
„*mîniei* şi medalia: *Virtutea militarî*, pentru
„eroica lor purtare. Ţi le trimit d-tale, iu-
„bitî cumnîţicî, pentru ca se ai mulţemirea
„de a-î decora in saşîi prolegiaîi, etc.“

A! cîtî mulţemire pe dinşîi!... dar ce-î oare ?

(se aude alături un glas rîcnind).

GLASUL.

A !

ADELA (îpînd)

A!.. îi taie brațul! (cade pe scaun). Sermanul! cum
[il doare!

SCENA IX

ADELA, HORCEA (dând busta pe scenă).

HORCEA.

Ura!.. Nu mi'l măi taie... Nu este trebuință.

ADELA.

Cum? ce dicit?

HORCEA.

Eaca dollor eu cap și eu sciință!
El căl aū veđul rana, aū începul a ride
Ș'aū spus că de la sine curând se va închide.
Mamei Căpilănașul, precum o fută-mare,
Inchis-aū ochisorii în dulce leșinare.

ADELA (veselă)

Me due se-î deschid vesel eu *Steaua României*..

(scoate decorușiile).

I-aū acordat'o Vodă ca semnul vitejiei.

HORCEA.

I!... Sfinte și Părinte! Ce bine a se-î pară!
Ura!

ADELA (presentându-i medalia)

Și d-tale: *Virtutea Militară*.

HORCEA (unșind)

Eu?... Na!... se'ntoarec casa... în'apucă nebunia...

Eu, decorat! (primesec medalia și o sărută) draguța!

[Trăcească România!

(Auzendo-i se îndreaptă spre ușa din fund.)

Mircești, Noemvrie 1877.

NOTE

E R A T A

La pagina 69. — în loc de :

„Un codrean cu fruntea lată

Să se citească :

„Un codrean cu fruntea naltă.

NOTE

III. — HODJA MURAD PASA

- 1) *Ghiun*, Țioă.— *Ild*, fulger.— *Djennet*, raiu.
- 2) Numele imperiului Otoman.
- 3) Lamartine, *Istoria Turciei*.
- 4) *Aman*, termen ce înseamnă a cere ertare.
- 5) *Hodje*, perceptorul Sultanului.
- 6) *Captan*, tigru.
- 7) *Solaci*, *Spahii*, corpuri de ostași.
- 8) *Arslan*, leul.

IV. — GARDA SARAIULUI

1) Sultanul poartă glorioasele titluri de *Pađışah*, de *Şah-Şahin*, de *Sahi Alem Penah*, de *Sahin Sahi*, etc.

2) *Azracl*, ūnger.

3) *Nakib*, pūzitor al sangineului lui Mohamed.

4) *Orta* suū *ajak*, denuminarea regimentelor de Eniceri.

5) Fie-care orta avea cazanul ei. Resturnarea cazanului. cu fundul in sus era un semn de revoltă.

6) *Zahid-kıtafir*, ipocrit-blasfemator. Selim vroca se introducă reforme europene in armată și in administrație.

7) *Kichaia*, sindicul Enicierilor.

8) *Fellah*, țūran sărac.

9) *Sangiac*, stindardul Profetului care se desfășură când imperiul e in pericol.

V. — NOAPTEA ALBA

1) *Prier*, numele popular al lunei lui April.

VIII. — MURAD GAZI SULTANUL SI BECRI MUSTAFA

1) *Murad* suū *Amurad IV* s'a suit pe tron la anul Hegirei 1032 care corespunde cu anul de la Christos 1622 — Acest Sultan a fost bizar, crunt și dedat la patima beției.

El avea plecare a face lucruri nepotrivite cu demnitatea tronului, și adeseori îl apuca furia de a vărsa sânge. Atunci eșia noaptea din Saraiū, cu sabia goală, alerga ca un nebun pe strade și ucidea pe cine întâlnea. Alte dăți îi plăcea se tragă cu arcul în oamenii care treceau pe sub ferestrele Saraiului, în cât numărul victimelor crușiniei lui s'a suit la fabuloasă cifră de 14000.— Fanatic, la începutul domniei sale, Murad pedepsea cu moartea pe ori cine bea vin sau cafe, pe ori cine fuma opium sau chiar tutun. El ordonase prin urmare închiderea tuturor cafenelelor din Constantinopoli și din toate celelalte orașe ale imperiului, însă după ce Bceri Mustafa îl făcu se guste și se aprecieze vinul, Sultanul, devenind cel mai de frunte bețiv, învoi tuturor Mo-hametaniilor a vinde și a bea spirtoase, în contra prescripțiilor Coranului.

Cu toate aceste viciuri monstruoase, Murad poseda frumoase calități de spirit și corporale. El era cel mai bun călăreț și areșul cel mai meșter de pe timpul lui. Nime nu scia ca dănsul se sverle djeridul și se atingă țelul la mare distanță; nime nu putea se alerge răpide ca el; chiar calul cel mai sprinten îl întrecea cu greu la fugă.

Murad avea un spirit deștept, aprețiator de poezie și o mare tărie de voință la tot ce întreprindea. Curajul său îi meritase numele de Gazi, adică viteaz; însă toate darurile sale naturale au fost stinse de viciul beției, și moartea lui cauzată de această mârșavă patimă, au fost privită ca un eveniment fericit pentru popoarele apăstate ale imperiului.

(Cantemir, *Istoria Imperiului Otoman*).

Bceri Mustafa a fost un bețiv vestit care a avut o fatală injuriere asupra lui Murad. Cuvântul turcesc *bceri* înseamnă beție.

²⁾ *Bairamul* e carnavaul cu urinență după postul Ramadanului.

2) *Hâiret* este numele creii musulmane, cunoscută în Europa sub calificarea de Hegiră.

3) *Bostangii* formează garda Sultanului în număr de mai multe mii.

4) *Misir*, Egiptul.

5) *Bellerbei*, prințul prinților! ast-zeu se numeau guvernatorii de Anatolia, de Rumelia și de Damas.

6) *Capudan*, ministru de marină; *Scrasker*, ministru de război.

7) *Spahii*, soldați de cavalerie; *topci*, artileriști.

8) Sultanul acorda Vizirilor și Beilor dreptul de a avea un soi de bandă de muzică, numită *tabulhanu* ce se compunea de nouă tobe, de nouă zurnezeni care sunau din zurnader, surle; de șapte borazeni sau trompetari, de patru zilezani care ciocneau țesuri de alamă; afară de acestea le mai acorda *alemul*, un stindard verde ce purta în vârf o placă de argint în formă de semi-lună, și *tuțul* format de trei cozi de cal împletite cu multă artă.

9) *Iman*, preot. — *Kizlar*, eunuc.

10) *Scizi*, îngrijitori de cai.

11) *Mustiul* e capul religiei, el explică Alcoranul.

12) *Aliothman*, este numele propriu al imperiului.

13) *Soliman I Canuni*, adică legislatorul, eroul neînvingător.

14) Murad a voit să facă război cu Leșii dar a încheiat pace cu ambasadorul regelui Polon la Giurgevo.

15) *Abaza*, unul din Pași cei mai puternici, revoltându-se, s'a adăpostit mult timp sub zidurile Erzerumului.

16) *Ok-maidan*, câmp destinat pentru tragere de arc, afară din Constantinopoli.

17) *Tozcoparan*, vestit arcaș de pe timpul lui Murad.

18) Turcii dau Moldovii numele de *Bogdania*.

19) *Şaitan*, Satan.

20) *Hagiū*, pelerin de la Meca.

21) *Delii*, nebun.

- 24) *Ulema*, eclesiastic.
- 25) Adevăratul nume al Coranului este *Eleuran*.
- 26) *Eleocani*, paseri care zboară în cârduri pe lângă Bosforului.
- 27) Diverse localități de pe malurile Bosforului.
- 28) *Islamul*, legea mahometană.
- 29) *Hiacallah*, urare de fericire.
- 30) *Feregha*, vâl care acoperă obrazul femeilor musulmane.

IX. — PRIER SI FATA ERNII

- 1) *Prier*, numele popular al lunii lui April.

IV. — STROE PLOPAN

- 1) Toate drumurile vechi treceau pe muchea dealurilor.
- 2) Copilașii comeni au părul galben deschis.

VII. — HORA DE LA PLEVNA

- 1) *Răpincioșii crunt tușescă*. Ostașii noștri dau porecla de *răpincioși* tunurilor turcești.
- 2) *Vine-o seruaftă cu se fete*. Adică o bombă.

~~4~~
8

6/1040 STP 75X

